

"The participating states will respect human rights and fundamental freedoms, including the freedom of thought, conscience, religion or belief, for all without distinction as to race, language or religion."

(Signed 35 States: . . . Yugoslavia.)

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

"The participating States on whose territory national minorities exist will respect the right of persons belonging to such minorities to equality before the law, will afford them the full opportunity for actual enjoyment of human rights and fundamental freedoms and will, in this manner, protect their legitimate interests in this sphere."

(Signed 35 States: Avstrija, . . .)

DVE OBLETNICI

Slovenci smo majhen, a trdožilav narod. Koliko nevarnosti je v svoji zgodovini preživel in kolikokrat so mu že "bilje peli", kakor je zapisal Ivan Cankar, pa je še danes tam, kjer mu je božja Previdnost določila mesto med drugimi narodi. Sicer zdesetkan po nasilju in laži tujih oblastnikov, a še izpoveduje "umreti nočemo" (Ivan Pregelj).

Dva važna dogodka gresita pred našimi očmi. Najprvo zgodovinska odločitev Slovencev vseh strank in gledanj: Na svoji zemlji svoj gospod. Dne 29. oktobra 1918 je slovenski narod razbil verige suženjstva katere so mu pred 1000 leti nadeli tujci in oholi oblastniki. Prevelika je bila krivica, ki se je godila slovenskim narodom v okvirju mačehovske Avstrije. Nemci so bili nadčlovek, Slovane, med temi tudi Slovence so smatrali za sužnje. Niti usodni dogodki, ki so se naglo bližali v jeseni 1. 1918, niso zmordili avstrijskih pangermanov. Morda bi pristali v skrajni stiski, na avtonomijo Kranjske dežele dela goriške, morda tudi dela Spodnje štajerske, toda večji del Spodnještajerske z Mariborom vred, naj bi pripadal centralni Avstriji in bil podvržen pomemčenju. Prav tako tudi slovenski del Koroske. Cesarju Karlu I. so se odprle oči šele ko je bilo že prepozno. Vodja Slovencev, dr. A. Korošec mu je pri zadnji avdienci povedal v obraz: "Veličanstvo, sedaj je propozno". 29. oktobra 1918 je bila v Ljubljani proglašena slovenska narodna vlada, katero je narod navdušeno pozdravil. Bilo je navdušenje. Toda sledilo je razočaranje. Slepo zaupanje "bratom" Srbom in staremu lisjaku Pašiču. V odsotnosti dr. Korošca, ki ni mogel dobiti vize za povratek v domovino po zastugi srbske vlade, je dr. Zerjav v naglici spravil skupaj deputacijo, ki je šla se poklonit regentu Aleksandru. Proglašena je bila Država Srbov, Hrvatov in Slovencev. Bile so dane razne obljube, a niti ena ni bila izpolnjena. Slovenija in Hrvaška sta postali od "zmagovite" srbske vojske okupirani ozemlja. . . .

simbol trpljenja in končnega Vstajenja . . .

"V edinstveni lepoti naših gora in njih okamenelih besedah je vklesana resničnost in prvobitnost slovenskega naroda in njega nezlomljiva volja po svobodi in suverenosti . . ."

POT SLOVENSKEGA NARODA SE ŠELE ZAČENJA . . .

OB OBLETNICI 29. OKTOBRA

V svoji obrambi proti Obrom se Slovenci leta 743 sklenili vojaško zvezo z Bavarci, čemur je sledila več kot tisočletna sistematična germanizacija slovenskega ozemlja.

Proti koncu prve svetovne vojne pa so se dogodki začeli bliskovito spreminjati.

30. maja 1917 je dr. Korošec na seji dunajskega parlamenta prebral zgodovinski "Majniško deklaracijo".

Na pogrebu dr. J. Ev. Kreka 13. oktobra 1917 je dr. Korošec ob odprtem grobu vzkliknil besede iz evangelija, ki so takrat pomenile skupno čustvovanje vsega slovenskega naroda: — "Dvignite glave, kajti bliža se vaše rešenje!"

Da bi pripravil forum za prevzem oblasti v zgodnem trenutku, je dr. Korošec 16. avgusta 1918 ustanovil Narodni svet za Slovenijo in Istro in postal njegov predsednik, kar je bil

Za konec še ena misel: Brez suverene slovenske države se nihče ne bo zavzel za slovensko Korosko. Niti Jugoslavija ne! Le slovenska država, ki bo mednarodno priznana, bo lahko nastopila pred Združenimi narodi in zahtevala koroskim slovenskim rojakom pravice, ki jim gredo po božjem in naravnem pravu. Sicer pa se mi zdi, da božja roka že sedaj piše usodo Avstrije: Mane, tekel, feres.

Mirko Geratlić

PLANINKO

prvi korak za uresničenje zahtev majniške deklaracije.

Vodstvo Narodnega sveta ga je pooblastilo, naj takoj odide v Zagreb in pridobi za to idejo tudi Hrvate in Srbe.

To svojo nalogo je dr. Korošec odlično rešil in 6. oktobra 1918 je bilo v Zagrebu ustanovljeno Narodno veče pod njegovim predsedstvom.

25. oktobra se je dr. Korošec napotil v Svico in Pariz, da napravi še zadnji korak na poti, na katero je stopil 30. maja 1917.

28. oktobra je kapitulirala Avstroogrska predvsem zaradi zatiranja Slovanskih narodov, sestavljajočih dve tretini celotnega prebivalstva monarhije.

29. oktobra je bila ustanovljena prva SLOVENSKA NARODNA VLADA — zgodovinski prelom v Avstrijo.

Na povratku iz Pariza koncem novembra se je dr. Korošcu pripetilo toliko nepojasnjenih in sumljivih zapletljajev, da je prišel v Ljubljano komaj 2. decembra. Medtem se je v njegovi odsotnosti izvršilo zedinjenje treh držav (ozemlje pod Narodnim večem, Srbije in Črne gore) v novo državo SHS.

V današnjem kritičnem obdobju, ko je domovina pod diktaturo manjšinske stranke, ki brani le svoje interese ter se bori le za obstanek na oblasti, je nevarnost za Slovenijo tem večja, ker je na najboljši izpostavljenem ozemlju Jugoslavije

in se čez njo križajo zanjo nevarni interesi in dogovori sedov in veselij.

Cas je, da Slovenci v domovini in svetu žrtvujemo svoje osebne in skupinske interese, da storimo vse, da nas najde čas v odločilnem trenutku pripravljene pokazati svojemu narodu in drugim, da smo Slovenci vredni živeti kot svobodni narod in da tudi od drugih narodov to zahtevamo.

Tistim, ki imajo v domovini dejansko oblast, ki so si jo silo prilastili, pa odločno poveljamo, da jim absolutna oblast nalaga tudi absolutno zgodovinsko odgovornost za usodo naroda.

da. Če pa te odgovornosti ne morejo ali nočejo prevzeti, naj ne bodo ovira večini v domovini in zamejstvu, ki hoče, da slovenski narod raste v svobodi in politični enakopravnosti z vsemi suverenimi narodi sveta.

Ne pozabimo ob tej obletnici 29. oktobra, da je slovenski narod skozi 15 stoltij svojega obstoja preživel vsako nasilje in končno vedno znova zažarel v siju svobode in da ima po naravnem in mednarodnem pravu pravico, da v lastni državi in popolni svobodi uživa sadove svojega dela in truda skupno z drugimi svobodnimi narodi in državami.

Slovenskim študentom v Kanadi

Ravnateljstvo slovenske hranilnice in posojilnice J. E. Kreka v Torontu razpisuje ob priliki srebrnega jubileja svoje ustanovitve nagrado za razpravo:

"Kaj mi pomeni pripadati slovenski skupnosti v Kanadi" (Torontu)

Pogoji za tekmovanje:

1. Pri tekmovanju lahko sodelujejo dijaki in dijakinje srednjih šol, in študentje posrednešolskih institucij vključno univerze.
2. Razprava, ki naj obsega približno 1200 besed, je lahko pisana v angleščini ali slovenščini.
3. Razprave morajo biti vložene nepodpisane (s priloženo zalepka z imenom in naslovom) najkasneje do 10. jan. 1978.
4. Razprave bo ocenjevala posebna komisija, ki jo določi ravnateljstvo.
5. Rezultati tekmovanja bodo objavljeni in nagrade razdeljene na rednem občnem zboru slovenske H.P.J.E. Kreka, Februarja 1978.

PRVA NAGRADE

Prva nagrada	\$200.—
Druga nagrada	\$100.—
Tretja nagrada	\$75.—
Četrta nagrada	\$50.—

RAVNATELJSTVO SLOVENSKE H.P.J.E. KREKA
646 Euclid Ave. Toronto M6G 2T5

ETHNIC PRESS AND CANADIAN UNITY

DECLARATION OF

THE ETHNIC PRESS ASSOCIATION OF ONTARIO

On the occasion of the visit of Her Majesty, Queen Elizabeth II, to Canada, the Ethnic Press Association of Ontario, at the meeting of its Executive and Board of Directors, on October 13, 1977, unanimously adopted the following declaration:

"Long before the time of the Royal Commission on Bilingualism and Bi-culturalism, the ethnic press had as one of its objectives the development of Canadian unity" — acknowledged, in 1970, G. P. Allen, Liaison Officer of the Department of the Secretary of State, in his report to Ottawa.

In fact, during several decades, the ethnic press has performed not only the task of helping the integration of immigrants, but also was seriously interested in the development of Canada in the spirit of unity of Canada's population and territory. With the increasing numbers of immigrants, the scope and obligations of the ethnic newspapers and periodicals were enlarged and new demands for the ethnic press were created. The unity of Canada and the search for Canadian identity which has been forged for more than one hundred years, have been among these new goals of the ethnic press.

The ethnic newspapers, except for a few Communist-oriented publications, have always been pro-Canadian; they have endeavoured to strengthen Canadian unity and add colour to the variety which exists within that unity.

This stand of the ethnic press was clearly and in detail expressed in the Brief of the Canada Ethnic Press Federation, submitted to the Royal Commission on Bilingualism and Bi-culturalism.

Moreover, in 1969, during a discussion with the Prime Minister, the Rt. Hon. Pierre Elliott Trudeau, the delegation of the Canada Ethnic Press Federation and Ontario Association stressed this again and insisted that the ethnic groups of which the ethnic newspapers are spokesmen, do not wish to be considered as "quantite negligible" when problems of national importance are discussed.

The delegation further stressed that the social structure and educational level of the ethno-cultural groups became comparable to that of the founding groups and that there should not be any doubt that the ethnic groups have come of age and were ready to take the responsibility, together with other Canadians, for the further development of Canadian cultural, political and economic life.

It was clear to the ethnic press for a long time that Canada entered a period of social change and her constitutional structure and unity were challenged. Representatives of the ethnic press pointed out in Ottawa time and again that the changing face of Canada was not always taken into consideration by the leaders

of the country and that the ethno-cultural groups were neither asked nor accepted to play their proportionate role in Canadian life to help strengthen Canadian unity.

The present crisis, endangering Canadian unity more seriously than at any time in the past, did not take the ethnic press by surprise, and the ethnic press cannot be indifferent to the threat of disintegration of Canada. We are, as we were in the past, in favour of a just solution of the Quebec question within the framework of a united Canada by a democratic process. Several Canadian ethnic groups came to Canada from countries which were dismembered because the ruling majorities showed inadequate interest in responding to internal tensions, or tried to solve the problems of dissatisfied nationalities too late. We believe that there was, and still may be, a satisfactory solution to the justified claims of French Canadians within Canadian Confederation, because it is our deep conviction that a change in Constitution can provide guarantees to the awoken nationalism in the Province of Quebec, and to assure all the social life of our French speaking citizens.

We do not believe that the problem is only of an economic nature and that a solution can, therefore, be found in the field of economics. It shows a lack of knowledge of nationalist movements on the part of politicians or the media who look for a solution on this basis. Nationalist movements were based on emotions, on idealistic dreams and aspirations, on national of group pride which was hurt, on resentments for real or unreal wrongs done in the past. Nationalists do not believe in threats of economic disasters which should follow the achievement of independence.

In our opinion, all Canadians should co-operate to find a solution in constitutional rearrangements, in the change of atmosphere between the French and English speaking Canadians, by displaying mutual respect and understanding of French Canadian grievances and desires. Canadian unity is too serious a matter to be left to politicians alone. Writers, artists, musicians and the ordinary citizens should pool their forces together to prove that there could be justice, freedom and equality of rights and opportunities for every Canadian regardless of his national origin, native language and cultural background.

The ethnic press can considerably help in forging Canadian unity. It will always respond in a positive way when unity and integrity of Canada will be in question. The past performance of the ethnic press warrants for this assurance and expectation.

The ethnic press will do it in spite of the fact that the ethnic groups were by-passed again when the federal government appointed the Task Force for Canadian Unity. Nearly one third of Canadians are not represented in this body which should deal with such an important national problem as the unity and integrity of Canada.

da so bila nekoč slovenska. Toda Bavarci, predhodniki sedanjih Nemcev, ki so prišli na pomoč Slovincem proti Obrom, so se vznemirili v deželi in počasi pritiskali Slovence nazaj! Mesto domačih svobodnjakov in knezov so z a v l a d a l i nemški grofje in njihovi valpti. V dobi prvo svetovno vojno je bilo slovenskih Koroscev nad sto tisoč. Celovec, ne bela Ljubljana, je bil kulturno središče za vse Slovence. — Imena: škof Anton Martin Slomšek, Urban Jamnik, Matija Majer Ziljski, Jakob Sket, Einspillerji, Ehrlichli so v zgodovini zapisani kot veliki buditelji slovenske narodne zavesti.

Ob koncu I. svet. vojne, katero je Avstrija z Nemci vred izgubila, naj bi del slovenske Koroske pripadel takratni Jugoslaviji: Zmagoviti zavezniki se niso znašli. Mesto, da bi podprli slovenske upravne zahteve, so pristali na plebiscit. Ameriški polkovnik Milles ni našel časa in ni imel niti smisla, da bi zaslusal tudi slovenske koroske voditelje. Italijani so krepko podpirali Avtrijce. Plebiscit se je vršil 10. oktobra 1920. Če bi kdo zbral vso gradivo iz tiste dobe, bi spoznal kako zvitno so znali Avtrijci voditi agitacijo v prid Avstrije. Vlada v Beogradu se tudi ni dosti brigala za slovensko Korosko. — Podporočnik Malgaj je sicer na hitro zasedel slovenski del Koroske, a ni imel zadostne opore. Ko je srbska vojska zasedlo to ozemlje, je s svojim nastopom več škodila kot koristila. Pač niso razumeli potomcev slovenskih koroskih svobodnjakov, Avtrijci so obljubljali narodno svobodo, slovenske šole itd. Ljudje so bili siti vojne. Niso marali slišati o kakih vojaških obveznostih, ki je bila uvedena v Jugoslaviji. Glasovanje je izpadlo v korist Avtrije. Slovenskih glasov je bilo 41%.

Avtrijci niso držali obljub. Zastopavanje Slovencev, naravno ničevanje vsega slovenskega, samo nemške šole. Le Cerkev je bila edino zatočišče uboge slovenske raje. . . . Sledilo je Hitlerjevo tisočletno kraljestvo. Za Koroske Slovence je

prišel pravi veliki petek. Skoro vse zavedne slovenske družine so bile preseljene v Nemčijo na prisilno delo, mnogo slovenskih junakov je bilo obglavljenih v Grazu, slovenska beseda je morala utihniti tudi v cerkvi.

Po porazu nacislov, nemških in avstrijskih so del slovenske Koroske zasedli Titovi partizani. Pričeli so uvajati nasilja. Angleške čete so jih pregnale. Angleži so šli na roke koroskim slovenskim voditeljem. Pričel je izhajati tednik "Naša Kronika", slovenski otroci so lahko spet šli v slovensko-nemške šole, slovenska društva so svobodno zadihala. Ko je Avstrija podpisala mirovno pogodbo, v kateri je tudi znameniti člen 7. v kateri zagotavlja koroskim Slovincem narodno svobodo, slovensko šolstvo v mešanih okrajih, slovensko-nemške napise in uradovanje v materinščini, so zavezniške čete odšle. Komaj so te odšle, je Avstrija že poržala dano besedo. In nobeden od sopolisnikov te pogodbe se doslej še ni zganil v korist slovenskih koroskih rojakov. Sedaj je na vrsti spet nacistična propaganda in nasilje. "Stetje Slovencev" so si izmislile vse tri avstrijske stranke, v mednarodni pogodbi tega ni. Bojijo se nemško-slovenskih napisov in jih podirajo. Pri tem jih podpira tudi policija. Slovenski jezik ni enakopraven niti v krajih kjer bi po mednarodni pogodbi moral biti uveljavljen. Celotno župnikom na doslej popolnoma slovenskih farah grozijo. V načrtu je popolno uničenje slovenskega na Koroskem. Pridno pomagajo pri tem slovenski renegati.

Kako dolgo še? Slovenski Korosci pravijo, da spi pod njihovo goro Peco kralj Matjaž. In ko se bo on zbudil, bo s svojo vojsko premagal vse zatiralec in jim dal, zatiranim, resnično svobodo. Zdi se, da je pravljicni kralj Matjaž zavedna slovenska mladina. Zlasti ona, ki prihaja iz edine slovenske gimnazije v Celovcu. Zavedna je in borbeno. Ne boji se avstrijskih nacistov, katere bi morala Avstrija po mednarodni pogodbi prepovedati iz razgnati.

II.

Koroska je zibeljka slovenskega. Knežji kamen in vojvodski prestol sto spomenika slovenske starobitnosti. Gospa Sveta, kjer počiva sv. Modest, in Gosposvetko polje sta danes nemi pričci, da je tukaj slovenski svobodnjak ustoličeval svoje kneze in vladarje. Ta obred se je vršil v slovenskem jeziku. Slovenci so bili takrat naseljeni daleč proti Lienzu od Dravi na Tirolskem. Sedaj pomemčena imena krajev in gora pričajo,

slovenska DRŽAVA

POŠTA PREGLEDNA

Subscription rates \$6.00 per year; 50¢ single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

Published monthly by Slovenian National Federation of Canada 646. Euclid Ave., Toronto 4.

Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA Izhaja prvega v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado \$6., za Argentino 375 pezov, za Brazilijo 90 kruzairov, za Anglijo 30 šilingov, za Avstrijo 53 šilingov, za Avstralijo 3.75 avstr. L., za Italijo in Trst 1.200 lir, za Francijo 900 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naznanja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Toronto

• **Letošnje leto so končali univerzo,** poleg imenovanih, ki so bili objavljeno že v prejšnji številki Slovenske Države, še sledeči:

gdč. Neva Vehovec, 4 leta matematika B.A. z odliko; York Univerza.

gdč. Muhic Joža, 4. leta angleščina B.A.; 1. leto učiteljskega; Univerza Toronto.

gdč. Martina Rabzel, medicina M.D.; McGill Univerza.

g. Marko Rabzel, električni inž. M.A.; Univerza Toronto. Čestitamo!

• **V New Torontu je imel v nedeljo 11. septembra v cerkvi Brezmadežne novo mašo** g. Marko Laurenčič. Naj mu tudi od nas veljajo besede, ki mu jih je ob tej priložnosti izrekel g. Kopač. Naj bo njegovo življenje Bogu v slavo in v zveličanje vsega sveta.

• **Pri Mariji Pomagaj v Torontu** pa je praznoval g. Jože Groselj ponovitev nove maše, ki jo je prvič daroval v Smartnem pri Tuhinju.

• **V žalosti pa se spominjamo** pomožnega torontskega škofa prevz. g. Allana, ki je umrl 8. oktobra. Bil je velik prijatelj našega rodu in marsikateri mladi Slovenec nosi njegov blagoslov svete birme.

• **Novo šolsko leto. Pouk v slovenski šoli** se je že začel pri obeh slovenskih farah v Torontu. Število učencev je zelo naraslo v New Torontu, kamor se Slovenci bolj in bolj selijo. Vzdrževanje slovenske šole pa je tudi združeno z mnogimi žrtvami. Nekateri otroci prihajajo v šolo zelo daleč in učitelji porabijo veliko svojega prostega časa za poučevanje. Zato je prav, da slovenska skupnost v Torontu podpre tiste, ki se trudijo z uvajanjem mladine v lepoto Cankarjevega jezika.

• **Taborov banket. Vsakoletni jesenski banket** krajevnega Društva Tabor je priel že kar v tradicijo. Ob tej priložnosti se zberejo Slovenci od blizu in daleč. Na letošnjem banketu je predsednik Društva pozdravil goste iz Clevelanda, Chicaga, Montreala, Hamiltona in celo Avstralije. Bil je res prijeten večer in veselo srečanje slovenske družine, razkropljene po vsem svetu, kot je dejal predsednik Društva v svoji dobrodošlici.

• **Blagoslovitev nove cerkve.** Torontski pomožni škof, sin slovenskih staršev, dr. Alojzij Ambrožič, je blagoslovil 16. oktobra novo cerkev sv. Roka v Westonu (predmestje Toronta).

Glavni predsednik Fondnega odbora za graditev cerkve je bil znani Slovenec g. Peter Pavlin čoprav je fara pretežno italijanska. G. Peter Pavlin je tudi sicer zelo delaven pri isti fari: laični administrator sv. Euharistije (deli sveto obhajilo), učitelj nedeljske šole (trenutno pripravlja 46 učencev osemnega razreda na birmo), predsednik

šolskega sveta staršev in učiteljev, Njegov sin Peter, ki je tudi poučeval verouk lansko leto, pa je bil v letošnjem poletju izbran (samo dva iz Toronta) za potovanje v Tanzanijo, kjer je pri Očetih Precious Blood pomagal pri misijonskem delu. Slovenci smo ponosni na družino, ki s svojo delavnostjo skuša v praksi uveljavljati to v kar veruje.

• **Pri Mariji Pomagaj na 611. Manning** v Torontu sta se ob 2 uri popoldan na slovenski narodni praznik 29. oktobra poročila gdč. A. Jamnik in g. John R. Manson. Svatba pa je bila zvečer v Constellation hotelu. Mlademu paru želimo obilo sreče in božjega blagoslova in Bog Vaju živi!

• **Nova Domobrnska plošča.** Društvo Tabor v Clevelandu, je izdalo pred kratkim ploščo domobrnskih pesmi in koračnic, ki so originalni posnetki petja slovenskih domobrancev in domobrnske godbe. Tako nam bodo ohranjene na tej plošči pesmi, ki so jih peli junaki z Grčaric in Turjaka, Teharij in Kočevskega Roga. — Plošča stane 5 dolarjev in jo je lahko dobiti pri Društva Tabor v Torontu.

Chicago

• **Društvo Najsvetejšega Imena** pri slovenski fari Sv. Stefana je v nedeljo 11. septembra obhajalo 60 letnico svojega obstoja. Sveto mašo je ob asistenci več duhovnikov opravil p. Klavdij Okorn, naš novi župnik. Pridigal je svetošofanski rojak p. Leonard Bogolin. Med mašo sta pela slovenski pevski zbor in deklški pevski zbor slovenske in angleške pesmi. Slovenski se je udeležil tudi kardinal John Cody, ki je po maši tudi kratko spregovoril. Po maši je bil banket v veliki dvorani. Društvo Najsvetejšega Imena je bilo ustanovljeno 28. avgusta 1917. Ustanovitelja sta bila župnik Anon Sojar in g. Jožef Gregorich, ki je še sedaj zelo delaven v delu za beatifikacijo škofa Friderika Baraga.

• **Farna šola sv. Stefana** ima letos 195 učencev in je dobila tudi prvega črnega učenca.

• **Slovenska sobotna šola** je pričela s poukom v soboto 1. oktobra. Začetna maša je bila v nedeljo 25. oktobra.

• **Slomškov krožek** je pripravil v nedeljo 25. sept. kosilo, katerega se je udeležilo prav lepo število ljudi. Med častnimi gosti so bili: oba naša farna duhovnika p. Klavdij Okorn in po možni župnik p. Bernard Karmanocky, naše šolske sestre, p. dr. Kalist Langerholz, prof. č. g. Jože Hren in gost iz Vrhnike dekan Preskar. Bilo je več govorov. Vsi govorniki so povdarili, da smo dolžni sodelovati pri delu za beatifikacijo služabnikov božjih ne samo škofa Friderika Baraga ampak tudi za škofa A. M. Slomška. Otroci nič

V vseh pravnih zadevah se z zaupanjem obrnite na:
CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK
IN NOTAR
The Simpson Towers 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

KNJIGE in REVIE

Dr. Jakob Kolaric: (Družba sv. Mohorja v Celovcu)

Končno je izšel tretji in zadnji del Rožmanovega življenjepisa. Kot pravi pisatelj Dr. J. Kolaric niti on sam niupal, da bo to delo dokončal, no sedaj je pred nami. Knjiga je silno obširna saj obsega 904 strani in še dodatek najrazličnejših dokumentov, ki dokazujejo resničnost napisanega. Obširnost knjige se da razložiti z tem, da obsega pač najkriticnejša leta Rožmanovega življenja in slovenskega naroda, to je medvojna leta. Vsebina je takorekoč zgodovina Slovenske revolucije in reakcije, ki jo je povzročila.

V današnjem času se človek skoraj ne more več postaviti v one tragične momente, ki jih je škof Rožman in njim slovenski narod doživljal. Silno napeto in z neko grozoto se bere o dveh kulminacijah revolucije prva ko je bil narod izpostavljen likvidacijam vplivnih mož 49 po številu, ki jih je VOS likvidirala v prvi fazi revolucije in ko je spomladi 1942 pa vse do julija 15. 1942, ko se je začela prva samoobramba ko je padlo do 1500 ljudi na Dolenjskem. Pričevalec pravi, katerikrat so nam vozili po cele kolone 20 ljudi, ki smo jih po mučenju pobili. Drugi višek pa je bil dosežen, ob Turjaški tragediji, ko je bil takorekoč ves narod predan na milost in nemilost revolucije. Del naroda se je zopet dvignil v samoobrambi z organiziranjem domobrancev.

Škof Rožman, tako je dokazano v tem življenjepisu je med vojno reševal vse Slovence ne glede na politično pripadnost. Rab je bil grob za 3000 slovenskih fantov in mož. Brez Rožmana in njegovih intervencij pri Vatikanu, Rdečemu križu, Zaveznikih preko zvez in okupatorju pa bi bilo žrtev še za več tisoč večje. Interveniral je celo za tajnika SKP T. Tomšiča in bi ga rešil ustrelitve, če ne bi Italjani zadnji moment zamešali za justifikacijo določenih oseb. V Ljubljani imaje srmočilni steber pred škofijo, česna tem kraju so manifestirale ljubljanske žene, naj vendar škof reši njihove moze iz internacije in čes, da je škof dal razgnati te manifestante. Dejstvo pa je, da je sprejel deputacijo žena, vprašal za koga naj intervenira. Omenjenih je bilo par imen pa se je ugotovilo, da se je za te že interveniralo, potem so se domenili, da naj žene prinesejo listo novih imen, da se bo še za te nove interveniralo; nobene listi pa več ni bilo, ker se deputacija ni več javila. . . In druga stran medalje, ko je bil sojen škof Rožman je hotel intervenirati z pričevanjem mati Toneta Tomšiča pokojnega tajnika KPS. Njeno pričevanje ni bilo dopustno. Ko je škofija predala šop dokumentov, ki bi govorili v korist škofa, dokumenti niso bili sprejeti za obrambo in so bili celo uničeni. Med dokumenti, na žalost manjka celotna obtožnica.

jega oddelka slovenske šole so pod vodstvom ge Nande Pucove zapeli nekaj slovenskih narodnih pemsii.

• **Gospodična Ančka Ahačič** je obhaja 29. okt., prav na slovenski narodni praznik svoj 90 letni rojstni dan. Kljub "mladem letom", je še vedno živahna, zanima se za vse dnevne dogodke in je vzgled vernosti ter radodarnosti. Naše čestitke!

M. Džilas je izjavil (stran 5 uvod), da so Stepinca sodili, ker so bile razmere take, da so potrebovali obsodbo. Človek se vpraša ali je res tako? Revolucija je bila zmagovita, nočajnih sovražnikov takorekoč ni več imela po letu 1945. Zakaj je namesto miru, velikodušnosti in dobre volje, ki bi jo tako ra-

KOMPAS
POTNISKA AGENCIJA
Vaš center za cenena grupna potovanja v domovino in obratno, vse druge karte in izleti v Florido, Karibsko morje, Mexico itd, potni listi, najem avtov, Davčne prijave, prošnje vseh vrst.
Dr. Karel Žužek,
Peter Urbanc, Notar
635A Bloor St. W., Toronto
Tel: 534-8891

bili za rekonstrukcijo dežele in uvedbo socializma režim vztrajal in še vztraja na KONFRONTACIJI?
Peter Urbanc

ZA SLOVENSKI NARODNI PRAZNIK ČASTITA
in se priporoča
ANTON'S MEAT MARKET
ANTON BAVDEK
PRVA SLOVENSKA MESARIJA V TORONTU
Imamo vedno sveže meso, okusno prekajeno meso, krvavice in klobase. Posebnosti: "nadevani želodeci".
Če pripravljate gostije, bankete ali slično, se priporočamo.
Na zalogi bučno olje in Radenska slatina.
Dostavljamo na dom brezplačno.
Po zelo ugodnih cenah vam napolnimo hladilnik.
633 VAUGHAN ROAD (na vogalu Oakwooda)
TEL. 654-9123 in 654-9112
Vsem se poroča
SLOVENIJA
MEAT DELICATESSEN
2409 DUNDAS ST. WEST. TEL. 535-8946
Uvažamo različne konzerve in bučno olje iz Slovenije

G. R. Welch, minister za kulturo in razvedrilo, je 11. oktobra razglasil, da bo v dobi od 20. jan. do 12. apr. 1978, možno zamenjati do 4 listke za vrednost 50c vsakega od Wintario loterije, za nabavo določenih knjig in naročanje revij. Vsaka od knjig ali naročenih revij mora stati najmanj \$3.— V veljavi za to bodo listki loterije prodani po 6. jan. 1978. Za nadaljne informacije kličite G. David Spence ali G. Robin Farr (416) 965-6487.

BARBARA POR
ZASTOPNICA
Arnot Parrett Limited Realtor
F.R.I., M.A.I., A.A.C.I., S.R.P.A.
Širokovni ocenjevalce in trgovec nepremičnin od leta 1946.
414 Moore Avenue, Toronto, Ontario M4G 1C8 — Tel. 423-4111

ZAČNI ŠTEDITI Z ODTEGLJAJI PRI PLAČI SEDAJ

Ta čas je spet tukaj! In tokrat je ta način celo boljši. To zato ker začeni letos lahko kupiš nov "Compound Interest Bond" z načinom odtegotvanja za prihranjanje od tvoje plače. Po prvem letu bo tvoj denar služil odstotke na odstotke.

Milijoni Kanadčanov so odkrili, da je način za odtegotvanje pri plačah za prihranjanje (Payroll Savings Plan) najboljši za sistematično prihranjanje. Je na lahek način. Je dosegljivo. Sedaj z novim "Compound Interest Bond" bo vaše prihranjanje se avtomatično stopnjevalo, leto za letom.

NOV COUMPOUND INTEREST BOND

"Compound Interest Bond" pri odtegotvanju pri plačah za hranjenje je posebej načrtovan način za dosego vaših prihranitvenih ciljev. Ti novi bondi nanovo investirajo vaše procenote avtomatično za zagotovljene 8.06%. Tu je način, kako vrednost \$100.— Compound interest Bond-a raste:

Nov. 1. Vrednost:	Nov. 1. Vrednost
1978 \$107.00	1983 \$158.78
1979 \$115.81	1984 \$171.71
1980 \$125.34	1985 \$185.81
1981 \$135.63	1986 \$200.97
1982 \$146.76	

NEW CANADA SAVINGS BONDS

8.06%

Povprečne letne obresti ob dozoritvi.

DOKUMENT AMNESTY INTERNATIONAL O RAZMERAH V SLOVENIJI

Ko je AMNESTY INTERNATIONAL letošnega februarja razglasila slovenskega sodnika Franka Miklavčiča za posebnega "jetnika preprčanca", je napovedala posebno analizo njegovega primera na podlagi izvirnih besedil obtožbe, sodbe in priziva. Ta analiza je bila pred kratkim objavljena in je tu ponatisnjena v slovenskem prevodu iz angleščine:

KATOLIŠKA CERKEV V SLOVENIJI

"Protokol, ki sta ga leta 1966 podpisali jugoslovanska vlada in Vatikan, je privedel do večjega spoštovanja verskih pravic v Jugoslaviji, pa tudi do izboljšanja odnosov med cerkvijo in državo. Kazenski pregon duhovnika ki je spominjal na 50ta leta, je po tem dogodku ponehal. Toda izboljšanje v 60-tih letih ni odpravilo različnih oblik preganjanja posameznih vernikov in duhovnikov. Vlada je skupno s krajevnimi oblastmi po tistem času izdala več navodil in neobavljanih direktiv o verski vzgoji v šolah ter o ustanavljanju novih (verskih) skupnosti in cerkva. Stopnja izpolnjevanja in izboljšanja

ustanovnih pravic do svobode vesti, pa se spreminja od ene do druge jugoslovanske republike. Če pa primerjamo najnovejša poročila, ki govore o položaju svobode vesti in o preganjanju posameznih katoličanov v Srbiji, Hrvaški in Sloveniji, potem mora biti Amnesty International najbolj zaskrbljena nad poslednjo (Slovenijo). Odnosi med oblastmi, klerom in katoliškimi intelektualci so v Sloveniji namreč dosegli novo raven, ki jo označuje preganjanje katoliške duhovščine in kazenski pregon katoliških intelektualcev v obdobju med 1975-1977.

NOVI ZAKONI V SLOVENIJI IN NJIHOV UČINEK NA SVOBODO VESTI, PA NA PRAVICE IN SVOBOŠČINE VERSKIH SKUPNOSTI

Člen 174, dopolnjene ustave Jugoslavije, ki je stopila v veljavo 21. februarja 1974, jamči svobodo vesti, svobodo verskih skupnosti, da opravljajo verske obrede, pravico do verske vzgoje in šolanja, pravico sprejemati finančno pomoč družbenih skupnosti in pravico do lastnine, v mejah, ki jih postavlja ustava.

Verske skupnosti so ločene od države. Izrabljanje vere v politične namene je neustavno. Toda s to klavzulo so jasno omejene prej navedene ustavne pravice in svoboščine vernikov, ker jo pogosto uporabljajo proti verskim skupnostim, ki organizirajo kulturne sestanke, športne prireditve, pevske zборе itd.

Osnovni jugoslovanski zakon o pravnem položaju verskih skupnosti iz leta 1953 (dopolnjen 1965), je bil črtan 31. decembra 1971. Vse Republike so tedaj prejele omejeno, pa vendar do določene stopnje neodvisno zakonodajno oblast. V Sloveniji je bil novi osnovni zakon o pravnem položaju verskih skupnosti, uveljavljen v svoji dokončni obliki šele 26. maja 1976. V naslednjem so na-

vedeni členi, katerih se dotika delo Amnesty International.

Člen 2, ki sestoji iz treh pododdelkov, jamči enakopravnost vseh verskih skupnosti v Sloveniji, pravico ustanovljati verske skupnosti in pravico opravljanja verskih obredov.

Člen 4/1 jamči pravico vseh slovenskih državljanov, do pripadanja katerikoli verski skupnosti ter svobodo vesti, kot jo jamči tudi ustava Jugoslavije (glej člen 174).

Člena 5 in 6 pa omejujeta svobodo in pravice zajamčene s členoma 2 in 4, s tem, da proglašajo, da je prepovedano izrabljanje vere v politične namene ter da so prepovedane take aktivnosti v verskih skupnostih, ki so označene kot aktivnosti posebnega družbenega značaja (podrobneje pojasnilo ni dano).

Člen 10 proglašajo, da smejo verske skupnosti ustanovljati samo semenišča za duhovnike.

Člen 12/4 pa proglašajo pravico opravljanja verskih obredov v cerkvah in drugih primernih prostorih. Pododdelek 4, istega zakona, pa dopušča da neko cerkev zapro, za zaščito zdravja ali javnega reda.

NAVEDBE VERSKEGA PREGANJANJA IN DISKRIMINACIJE V SLOVENIJI

Iz številnih navedb preganjanja nevednih vernikov in duhovščine v Sloveniji, je mogoče sklepati, da obstaja razlika med zapisanim jamstvom svobode vesti in vladno prakso. Po izjavi ljubljanskega nadškofa Jožefa Pogačnika, so se pojavili težki problemi zaradi metod, ki jih krajevne oblasti uporabljajo proti vernikom in proti delovanju verskih skupnosti v Sloveniji. Marca 1977 je nadškof javno nastel sodenje teža-ve, s katerimi so sočasno katoličani: dolgotrajna in birokratska procedura podeljevanja uradnih dovoljenj za gradnjo novih cerkva; stalno naraščajoči tisk v korist ateistične vzgoje v šolah; in diskriminacija pri zaposlovanju vernikov. Številna poročila iz Zahodne Nemčije, Švice in Avstrije na primer, navajajo, da slovenskim državljanom, ki so zaposleni v tuji in pošiljajo svoje otroke v tamkajšnje katoliške šole, groze, da jim bo odvzeti potni listi. Različni verski viri pa trdijo, da so slovenski katoliški duhovniki, ki se iz tujine vrnejo domov, izpostavljeni raznemu nadlegovanju, ker so pomagali pri delo-

vanju verskih skupnosti jugoslovanskih delavcev v zahodnih državah. Po neuradnih podatkih so od leta 1973-74 pa do 1977, nad 40 odstotkov slovenske duhovščine doletele razne administrativne represalije, kot globe zaradi uvažanja verskih predmetov s čemer naj bi bili prekršeni carinski predpisi, al globe zaradi davčne utaje itd. Mnogi slovenski duhovniki v Zvezni republiki Nemčiji pa izjavljajo, da so postale pogosta oblika nadlegovanja razne grožnje, kot na primer obiski in zasliševanja s strani agentov obtožbe sodelovanja z emigrantskimi organizacijami. Vladimir ju Truhlarju, bivšemu profesorju na papeški univerzi v Rimu naj bi bili zaplenili potni list ob enem pa naj bi mu bili za grozili z resnimi posledicami, če bi še vnaprej sovražno deloval. Zdi se da je dal povod za te grožnje Truhlarju, njegov govor ob stoletnici rojstva Ivana Cankarja, slovenskega pisatelja in intelektualca, v katerem je Truhlar komentiral o mejevanje svobode vesti. (Dr. Truhlar je medtem umrl - CZA)

URADNO STALIŠČE SLOVENSKEGA VODSTVA DO KATOLIŠKE CERKVE

Slovenska občila, zlasti publikacije "Politika" in "Varnost", objavljajo po letu 1975 izjave

višjih partijskih funkcionarjev o katoliški cerkvi v Sloveniji. Zdi se, da te izjave potrjujejo

navedbe o represivnih ukrepih proti duhovnikom in vernikom v Sloveniji. Tako na primer je Franc Setinec, tajnik Izvršnega komiteja Centralnega komiteja Lige komunistov Slovenije, 24. septembra, v govoru v nekdanjem koncentracijskem taborišču Ravensbrueck, kritiziral Cerkev in katoliške intelektualce ter obtožil katoliško hierarhijo v Sloveniji. Nekatere pripadnike katoliške cerkve in katoliške intelektualce je obdolžil, da kujejo zarote z idejami fašističnega izvora ter jih je označil za neo-belogardiste. Tajnik Slo-

ZADEVA EDVARD KOČBEK

Zdi se, da je na stališče slovenskega partijskega vodstva do cerkve močno vplivala takorekvenovana "Kočbekova afera". Jeseni 1975 je Edvard Kočbek pesnik in učitelj, ter v resnici mentor katoliške mladine v Sloveniji, objavil intervju v kulturno-literarni reviji ZALIV, ki izhaja v slovenskem jeziku v Trstu.

Kočbek, ki je poznan po svoji udeležbi v jugoslovanskem partizanskem gibanju pod vodstvom maršala Tita ter kot minister za kulturo in vzgojo v povojni Sloveniji je govoril o masovnih pokolih, ki so se primerili leta 1945. Kočbek je navedel, da so jugoslovanski partizani pomorili 12.000 Slovencev, ki so jim jih izročile britanske in ameriške zavezniške sile.

Med temi 12.000 Slovencev naj bi bili delno posamezniki, ki so se borili z nacističnimi okupacijskimi četami in delno katoliškimi, ki so nasprotovali komunistični kot takemu. Zdi se, da je dal Kočbek to izjavo potem, ko se je več višjih slovenskih duhovnikov pritožilo nad ravnanjem s katoličani v Sloveniji. Kočbek pa je z drugimi nekommunističnimi člani Osvobodilne fronte, ki so se med vojno borili s partizani, ponovno izrazil slovenskim partijskim voditeljem svojo zaskrbljenost nad okrnjenjem ustavnih pravic katoličanov. Zdi se, da slovenski katoličani smatrajo, da so jih partizani prevarali, čeprav imajo tudi oni zasluge za boj proti nacistični okupaciji. Dejstvo je, da je bila Osvobodilna Fronta v Sloveniji v mnogih pogledih pluralistično politično gibanje. Zduževala je komuniste, krščanske socialiste in levo krilo Sokola, liberalne patriotične organizacije. Po Dolomitski pogodbi, februarja 1943, pa so si komunisti podredili krščanske socialiste, med katerimi so bili Kočbek, sodnik Miklavčič iz Ljubljane in časnikar Blažič.

Sokolska skupina je imela v tem času manj izdelan političen program, ker se je zanašala na različne politične filozofije, izhajajoče iz francoske revolucije. Dolomitska pogodba pa je bila odločen dokument, s katerim so komunisti utrdili svojo politično moč in svojo avantgardno vlogo v Osvobodilni fronti. Iz Kočbekovega intervjuja je mogoče razbrati, da so komunisti igrali pomembno vlogo v odporu nacistom, da pa zaslužijo enako mero zaslug tudi krščanski socialisti. Ko se je razvedelo o pokolih vojnih ujetnikov, so mnogi krščanski socialisti zapustili Slovenijo in odšli v emigracijo. Ko je bil v ZALIVU objavljen Kočbekov intervju, je slovenski tisk začel proti njemu kampanjo, ga označil za izdajalca in obtožil da maliči zgodovinska dejstva o Osvobodilni Fronti. (Delo, 18. okt. 1975 in 3. maj, 1976, Naša razgleda, 20. junij 1975, Naša obramba, 24. okt. 1975). Po poročilih pa je bil Kočbek tudi večkrat zaslišan in stalno nadlegovan. Tudi mu ni bilo dovoljeno, da bi v katerikoli uradnem jugoslovanskem časopisu objavil svoj zagovor.

CIRIL ZEBOT

venke Komunistične partije, Franc Popit, pa je junija 1976 izjavil, da bi katoliška cerkev utegnila podpirati kak bodočeval terorizma v Sloveniji. Podrobnosti pa niso bile navedene. Popit je tudi trdil, da je Komunistična partija delno izpolnila svojo progresivno vlogo s tem, da je razprstila številne pevske zборе, skupine Rdečega križa in športne klube, ki so služili kot instrument katoliške cerkve ter ovirali delovanje političnega sistema v Sloveniji.

Viktor Blažič, katoliški časnikar pri DELU in Kočbekov učencec pa je v številki novembra/decembra 1975, tržaškega ZALIVA, objavil svoj članek. V njem je s psihološkega in verskega stališča razpravljal o individualni in narodni pravici do samoodločbe. Zapisal je, da ima vsak posameznik in narod pravico vzdrževati svoje lastne kulturne in verske tradicije. Navedel je dalje, da bo vsako prekinjanje tega razvoja sprožilo nezadovoljstvo v slovenskem narodu ter je pri tem navedel to častno kršenje osnovnih človekovih pravic v Sloveniji.

Na osnovi tega članka je bil Blažič 11. junija 1976 v Ljubljani aretiran. Razprava proti njemu se je vršila 16. septembra na okrožnem sodišču v Ljubljani in obsojen je bil na dve leti zapora, pod obtožbo sovražne propagande. (Art. 118 KZ). Po prizivju na Vrhovno sodišče mu je bila kazen znižana na 16 mesecev. Blažič je zdaj v zaporu v Dobu.

Franc Miklavčič, sodnik iz Ljubljane in pristaš Edvarda Kočbeka, je v ZALIVU objavil članek, v katerem je zagovarjal Kočbeka. Obtožnica proti Miklavčiču pa zasluži še posebno pozornost, ker jasno dokazuje ne le kršenje pristojnih členov Deklaracije Združenih Narodov o človekovih pravicah, temveč tudi kršenje osnovnih načel pravosodja.

Prva razprava proti Miklavčiču se je vršila od 12 do 15 oktobra 1976 na okrožnem sodišču v Kranju. Spoznan je bil za krivega v smislu treh točk obtožnice in obsojen na pet let in osem mesecev strogega zapora. Umaknjena pa je bila obtožba v smislu člena 314 par. 1, jugoslovanskega kazenskega zakonika, o zlorabi uradnega položaja.

Obtožba "sovražne propagande" (art. 118, pr. 2 JKZ), je zasnovana na članku, ki ga je Miklavčič objavil marca 1976 v literarni in kulturni reviji Zaliv (št. 53/53) in v njem zagovarjal Kočbekova stališča o pogovornem delovanju jugoslovanske Osvobodilne Fronte. Ta članek tudi analizira resnični zgodovinski in pravni kontekst izjav, ki jih je Kočbek objavil o pokolu, ki so ga ob koncu druge svetovne vojne izvršili jugoslovanski partizani nad 12.000mi ljudmi, ki naj bi bili belogardisti. Miklavčič v članku ne pravi niti da so Kočbekove izjave resnične, niti ne namiguje, da bi bili uradni jugoslovanski viri v tem vprašanju nezanesljivi, temveč samo navaja zgodovinske virov, ki podpirajo zgoraj navedene izjave Edvarda Kočbeka. Na osnovi tega zaključuje, da bi morale jugoslovanske oblasti še enkrat pretresti obširno tiskovno kampanjo proti Kočboku in stalno nadlegovanje, ki mu je bil podvržen. Miklavčič v članku tudi obuja spomine na Osvobodilno Fronto, v kateri je bil eden prominentnih, nekommunističnih članov. Za svojo vojaško dejavnost je celo prejel vrsto visokih odlikovanj jugoslovanske vlade in je bil živa priča vojnega obdobja (1942-1945) v Jugoslaviji. Ker pa je

objavil ta članek v Trstu in ker naj bi vihotalpil v Jugoslavijo šest izvodov revije ZALIV, je bil Miklavčič obtožen, da je zlonamerno in neresnično prikazoval družbene in politične razmere v Jugoslaviji. Začetna kazen za to prestope je bila dve leti strogega zapora.

Po njegovi aretaciji, 18. maja 1976, pa so proti njemu uporabili nadaljna pričevanja. Kot kaže, so med preiskavo njegovega stanovanja našli njegov zasebni dnevnik in dodana je bila nova točka obtožnice. Ta mu je — na osnovi zapisov v dnevniku od 18. decembra 1971 do 1. avgusta 1972 — očitala, da ograja teritorialno nedotakljivost in neodvisnost države (art. 101, pr. 1 JKZ). Ta del Miklavčičevega dnevnika naj bi vseboval 12 točk obsegajoč zapis idej za demokratični družbeni sistem v Sloveniji. Zdi se, da so te točke predvsem teoretične značaja ter da se v glavnem nanašajo na človekove in državljanske pravice in svoboščine, ki bi morale biti zajamčene vsakemu posamezniku brez ozira na njegovo politično in versko prepričanje. Toda sodišče je v prvi instanci razsodilo, da ideje, navedene v teh 12 točkah, predstavljajo politični program, katerega namen je neustavna ločitev Slovenije od jugoslovanske federacije. Sodišče je dokazalo, da je Miklavčič — čeprav dnevnika ni rabil v javnosti — s svojimi stariimi prijatelji zasebno razpravljal o teh dvanajstih točkah. Sodišče je na dalje dokazalo, da so bili to zasebni in neorganizirani razgovori Miklavčičevih prijateljev, ki so med vojno prav tako bili nekommunistični katoliški člani Ljudske Osvobodilne Fronte v Jugoslaviji. Po izjavi štirih Miklavčičevih vojnih tovarišev, ki so bili poklicani kot pričane v razpravi, pa ideje vsebovane v dnevniku, niso zamisel Miklavčiča samega, temveč njihov vseh. Kljub temu pričevanju pa je bil Miklavčič začetno obsojen na štiri leta strogega zapora.

*) NB. Razna tiskovna poročila, ki so navajala, da je ta obtožnica zasnovana na 15 zvezkov obsegajočem Miklavčičevem dnevniku, ki zajema obdobje od leta 1939-1976, so bila zmotna.

Tretja točka obtožnice (art. 320, par. 1) pa naj bi bila dodana šele nekaj tednov po Miklavčičevi aretaciji, ter navaja nepooblaščen razdeljevanje priloge 2. številki jugoslovanskega tednika VARNOST, ki ga izdaja slovensko notranje ministrstvo, Kočboku in nekaterim drugim njegovim znancem. V tej prilogi VARNOST naj bi bil objavljen govor Mitje Ribičiča, visokega partijskega funkcionarja v Jugoslaviji. Obtožnica navaja, da je bila ta številka državna tajnost, katere ne bi smeli dobiti v roke ljudje, ki bi lahko resno škodovali ugledu Jugoslavije. Zdi se, da se ta nanaša na Kočbeka, ki je bil v času, ko je prejel ta dokument, že pod stalnim policijskim nadzorom ter so proti njemu že pripravljali obtožnico, ker je v intervjuju za ZALIV govoril o pokolu Slovencev leta 1945. Kar pa se tiče zaupnega značaja tega dokumenta, je — kot poročajo — direktor centralne ljubljanske knjižnice, izpovedal nasprotje.

Skupno kazen, osnovano na vseh treh točkah obtožnice, 5 let in 8 mesecev zapora, ki jo je izrekel okrožno sodišče v Kranju 15. oktobra 1976, je Vrhovno sodišče na drugi priziv, znižalo na 2 leti in 6 mesecev. Zanimivo je seveda, da je bil Miklavčič obsojen za "zločin", ki naj bi ga zagrešil Kočbek, ki je izrekel svoje mišljenje o pokolih leta 1945. Kočbek sam pa ni bil zaprt, pravtako tudi ne druge štiri osebe, ki so na

razpravi priznale, da se tudi one strinjajo z idejami, ki so navedene v Miklavčičevem dnevniku.

POVZETEK

Dokazni material zbran v tem dokumentu o verskem preganjanju v Sloveniji in o aretaciji dveh katoliških intelektualcev, Miklavčiča in Blažiča, kaže na odločno stališče, ki ga je vlada zavzela proti svobodi izražanja in vesti, ki ju jamči jugoslovanska ustava, pa tudi novo uvedeni zakoni v Sloveniji. Ti novi verski zakoni, niso spremenili vladne prakse, čeprav so na prvi pogled liberalnejši od prejšnjih. V luči najnovejših poročil pa je treba zagotoviti prav nasprotno, da vse bolj raste

pritisek na katoliško prebivalstvo Slovenije, zlasti pa na tiste posameznike, ki se kritično izražajo o omejevanju verskih svoboščin in o partizanski dejavnosti med in po drugi svetovni vojni.

Ukrepi, ki jih je slovensko pravosodje podvzelo proti Miklavčiču in Blažiču, ki sta sama izvajala svojo pravico do svobode izražanja, kot jima jo jamči jugoslovanska ustava, zato povzročajo resno zaskrbljenost Amnesty International.

Izredni pomen

Kot je razvidno iz objavljenega dokumenta, je AMNESTY INTERNATIONAL Miklavčičov primer postavila v širši okvir analize razlik med ustavnim in pravnim položajem cerkva v Jugoslaviji na eni strani ter dejanskim režimskim postopanjem s slovensko cerkvijo, njenimi duhovniki in verniki na drugi strani. Pomembnosti tega zajetnejšega prikaza razmer v Sloveniji od strani tako nepri-

stranske in ugledne mednarodne ustanove kot je AMNESTY INTERNATIONAL ni mogoče precenjevati. Zato je ta dokument razlik med ustavnim in pravnim položajem cerkva v Jugoslaviji na eni strani ter dejanskim režimskim postopanjem s slovensko cerkvijo, njenimi duhovniki in verniki na drugi strani. Pomembnosti tega zajetnejšega prikaza razmer v Sloveniji od strani tako nepri-

(Opomba uredništva: Medtem je "Amnesty International" dobila Nobelovo nagrado za delo, ki ga opravlja).

WE QUOTE

Soviets "using" Free Press (The Toronto Sun, Nov. 1, 1977, Peter Worthington).

It is perhaps a coincidence that those most often identified as war criminals are usually ardently and actively anti-Communist.

FELL INTO TRAP

Recently the Toronto Sun fell into the trap of identifying a man named in a Yugoslavian newspaper as a war criminal. The mere mention of it in an English language paper tended to give credence to accusations that might otherwise have been regarded as propaganda. It caused some distress and controversy in the Yugoslavian community.

Whether or not the individual named was a former Nazi collaborator is unknown. And isn't important. The important thing is that the press was "used".

Na mnogokulturnem festivalu Ontarijske etnične tiskovne zveze, ki je bil 24. septembra v Mississauga Inn Taverni na 1820 Dundas St. E., Mississauga, je predsednik zveze in naš urednik G. V. Mauko med drugimi, pozdravil in predstavil udeležencem novega ontarijskega ministra za potrošniške in industrijske zadeve, g. Larryja Grossmana (M.P.P.)

PRILIKA ZA VELIKODUŠNOST

Pod tem naslovom smo v prejšnji številki našega lista poročali o intervjuju prof. dr. Cirila Zebota, ki ga je objavil časopis Kleine Zeitung v Avstriji. Naknadno smo ugotovili, da je objavila celovška izdaja lista intervju z drugačnim naslovom in s sliko prof. Zebota. Graška izdaja je imela naslov, kot smo ga navedli zadnjič; s člankom je bila objavljena slika dopisnika Stroehma, med besedilom pa še dve sliki — podiranje dvojezičnih krajevnih napisov (1972) ter miniranje proge pri Grabštajnu (1976). Naslov v celovški izdaji je bil: "Prilike za mednarodni položaj Avstrije" s podnaslovom: "Pogledi na politiko na področju napetosti Koroska — Slovenija — Jugosla-

vija". Prof. dr. Zebot pa nam je tudi sporočil, da je bil v obeh izdajah izpuščen važen del intervjuja.

"Uredništvo KZ je besedilo intervjuja skrajšalo. Tako so bile v celoti izpuščene moje pripombe o potrebi povratka k obveznemu dvojezičnemu šolstvu izpred 1958, kar sem v intervjuju označil kot osnovno popravilo škode nakopičene po dosednji diskriminaciji proti koroskim Slovincem posebno še, ker je to šolstvo bilo enostransko ukinjeno tri leta po podpisu državne pogodbe, s čemer je Avstrija namesto pogodbeno dolžnega izboljšanja položaja svoje slovenske manjšine le-to bistveno oslabilo". Uredništvo.

Zemljišča, pripravljena za gradnjo v Belleview, Florida, na višji legi in suhi zemlji v velikosti 90x140', s cestami, elektriko, naplačilo \$30.—, celotna cena \$1.995.—. Pišite ali kličite: Oravec, 2810 — 42 Ave., No., St. Petersburg, Florida, 33714. tel. 813 526-4305

Iz slovenske zgodovine . . .

B. C. NOVAK

SPODNJA PANONIJA

Kmalu po spremembah v dvajsetih letih devetega stoletja in po odbitju bolgarskega napada, so se začeli Bavarci in Karantanci v večjih skupinah naseljevati v Zgornji in Spodnji Panoniji. Okoli leta 840 je dobil obširna posestva v Spodnji Panoniji tudi Pribina; nato pa je leta 847 postal mejni grof in vsa zemlja, ki jo je imel okoli reke Zate le v fevdu, je postala njegova last. Pribina in njegov sin Kocelj sta pribezala s svojim spremstvom iz današnje Slovaške. Čeprav sta bila pripadnika severnih Slovanov, so ju karantanci Slovenci lahko razumeli, ker je takrat bila jezikovna razlika še neznatna. Pod njuno oblastjo se je kolonizacija nadaljevala. Dokumenti iz tiste dobe čisto jasno pričajo o tem, da je bila velika večina prebivalcev v Spodnji Panoniji takrat karantanska. Viri ji celo pravijo Karantanska pokrajina. Zato tudi Grafenauer upravičeno zavrača trditve nekateri slovaških zgodovinarjev, da je bila Spodnja Panonija slovaška. Pribina pa je treba da sta bila Pribina in Kocelj Slovaka oz. prednika Slovakov; isto pa velja tudi za njuno spremstvo. Toda njunemu slovaškemu spremstvu so se pozneje pridružili tudi domači karantanski plemiči.

Do sem se slovensko in nemško zgodovinske strinjata. Glede konca Koceljeve vladave se razhajata. Grafenauer v svoji *Zgodovini* (1965) še vztraja pri tradicionalni razlagi, da je Kocelj kot velikomoravski zaveznik vladal v obdobju frankovsko-moravske vojne kot nezavisen knez kakih štiri ali pet let (869-873). Letu '873 ga viri še imenujejo, naslednjega leta pa že gospoduje po Spodnji Panoniji novi frankovski mejni grof Gozwin. Avstrijec Mittrauer v že omenjenem delu priznava, da so do sedaj skoraj vsi znanstveniki soglašali, da je Kocelju sledil grof Gozwin, vendar on se s tem ne strinja. Po njegovem je pomota nastala, ker so raziskovalci citirali vir (Auctarium Garstense), ki pravi, da je salzburski nadškof Theotmar posvetil cerkev grofa Gozwin v Ptujju leta 874. Vendar ta vir je le prepis iz Salzburskih analov, ki pa govorijo o "ecclesia Choziuini comitis" (o cerkvi grofa Choziuina). Mittrauer nadaljuje, da Gozwin ne more biti staronemško ime, da tako ime sploh ni nikjer zabeleženo; da bi se nanašalo na ka-

kega drugega slovanskega kneza pa tudi ni verjetno. Zato smatra, da je Choziuin le napačno napisan Kocelj. K temu pa doda svoj novi zaključek: Dokument dokazuje, da je novi salzburski nadškof Theotmar posvetil Koceljevo, ne pa Gozwinovo, cerkev v Ptujju leta 874, kar naj bi pomenilo, da sta se Kocelj in salzburski nadškof pobotala. V razpredelnicah na str. 168, pa vendar navaja, da je Kocelj nehal vladati leta 874. Ali je takrat umrl naravne smrti? Možno je, vendar nam Mittrauer tega ne pojasni, niti ne omenja Zivljenja sv. Metoda, ki ga je takoj po Metodovi smrti napisal neznan Metodov učenec, najbrže še pred koncem devetega stoletja. Ta dokument pravi, da so na zahtevo papeža (Ivana VIII) bavarski škofje izpustili iz ječe Metoda (873). Kocelju pa zagrozili, da se mu ne bo dobro godilo, če bo imel Metoda pri sebi. Izpis iz *Conversio* (Excerptum de Karantanis), pa pravi, da je moral Metod bežati iz Karantanske pokrajine (a Karantanis partibus), to je iz Spodnje Panonije in se je zatekel na Moravsko. Zato je stara razlaga, da je Kocelj po letu 873 "izginil", ali pa morda po novem po letu 874, še vedno zelo verjetna. Ali si moremo misliti, da bi Kocelj ki je toliko storil za staro-slovansko bogoslužje, sam izgubil Metoda? To bi vsekakor sledilo iz Mittrauerjeve razlage. Zato pa mislim, da bo treba to vprašanje še bolj podrobno raziskati kakor tudi mnogo drugih zgodovinskih nemškoslovenskih kontroverzij.

Za našo študijo je Pribinova in Koceljeva Panonija važna predvsem zato, ker se je nahajala na njenem dvoru poleg slovaškega tudi karantansko plemstvo, kar razvidimo iz različnih darilnih listin. Od slovanskih imen je bila le kaka polovica takih, ki so bila bolj v rabi med severnimi kot pa južnimi Slovani. Za mnoge svobodnjake se je ponudila prilika, da se povzpejo med nižje plemstvo, dočim se je nekaj nižjega plemstva povzpel med višje. Ker pa je bila večina prebivalcev karantanskega izvora, se je Pribinino spremstvo kmalu spojilo z njimi. Tako je dobilo domače plemstvo poleg bavarsko-frankovskega še novi pritok slovanske krvi. Slovansko plemstvo pa ni prišlo v naše kraje le preko Spodnje Panonije, temveč tudi direktno iz Velikomoravske.

MORAVSKO PLEMSTVO IN SV. HEMA

Zadnjo polovico devetega stoletja se je Karlman, ko je upravljal ob Donavi ležeče dele vzhodnofrankovske države, večkrat uprl svojemu očetu Ludviku Nemškemu ter se hotel osamosvojit s pomočjo Velikomoravcev. Ko se je pa z očetom tudi njegovo razmerje do Velikomoravcev poslabšalo in je prišlo celo do vojne. Slično kot za časa Karlmana si slede obdobja prijateljstva in sovražnih odnosov tudi za vladavine njegovega sina Arnulfa. V takih prijateljskih obdobjih zadnja desetletja devetega stoletja pride celo do rodbinske zveze med velikomoravsko dinastijo in zadnjimi Karolingi vzhodnofrankovske države. Tako v mirnem ali prijateljskem obdobju kakor tudi v vojnem času pride ali pribiže iz Velikomoravske nekaj visokega plemstva na frankovsko stran. Nekateri so celo člani vladajoče rodbine, posebno po Svetopolkovi smrti, ko se vnašne boj med njegovimi sinovi. V tej zvezi nam viri poročajo, da je leta 898 cesar Arnulf podelil v popolno last Svetopolku (Zuentibolch), možu visokega

rodu, velika posestva v gornji krški dolini z dvorom, ki se je imenoval Krka (Gurka). Danes vemo, da je bil ta Svetopolk iz velikomoravske knežje družine in prednik sv. Heme. Ravno tako pa gredo ali beže na Moravsko člani frankovskih in bavarskih družin. Naj omenim le predstavnik dveh močnejših rodbin, Aribonce in Viljemovce, ki sta se borili za oblast v Vzhodni marki. Dočim stojijo Viljemovci pod zaščito vzhodnofrankovskega kralja Arnulfa, se je Aribonce z velikomoravskim knezom Svetopolkom. Člani obeh družin beže na Moravsko in se nato zopet vračajo, nekateri pa tudi izgube svoje življenje pri teh pribežih. Po madžarski zamagi leta 907 dobi Aribone grofijo v Traungavu in njegov rod je znan po tej grofiji kot Traungavci. Pozneje so postali štajerski mejni grofje in vojvode. Potomci Viljemovcev pa so si pridobili posestva med drugimi tudi na Koroskem in v Savinjski marki. Njihov potomec, ki mu je tudi bilo ime Viljem se je poročil s sv. Hemo. Sv. Hema pa je bila, kot smo že videli, po eni

strani direktno povezana z velikomoravsko dinastijo, po drugi pa je tekla po njenih žilah tudi karolinška cesarska kri. Rod sv. Heme je imel velika posestva sredi Karantanije, ob gornji Krki in Brezah, skoro vso Savinjsko krajino, to je Savinjsko dolino, smarsko-rogasško-kozjansko okrožje ter ozemlje južno od Save ob spodnjem delu dolenske Krke. V enajstem stoletju je to bila najmočnejša domača družina, ki je imela vse možnosti, da bi postala nova dinastija, okoli katere se bi združile vse slovenske dežele. Nobena družina pred Habsburžani ni lastovala toliko posesti po slovenski zemlji kot Hemin rod. Prva nesreča je zadelo rod, ko je Adalbero, prvi Eppensteinski koroski vojvoda, zabil Heminoga sina Viljema. Hema se je nato umaknila v samostan in prepustila veliko svoje lastne salzburski nadškofiji in drugim cerkvenim ustanovam. Vendar se po njeni smrti je ostal njen rod najmočnejši v Karantaniji. Čeprav je salzburska nadškofija dobila najboljša Heminoga posestva, so njeni sorodniki še vedno upravljali ta posestva kot advokate najprej salzburske, nato pa krške škofije in nekaterih samostanov. Sele boj za investituro je končno uničil Hemin rod, ki je podpiral cesarja proti papežu, dočim je salzburski nadškof bil na papežovi strani. Zaradi tega so izgubili pravico (advokaturu) nad cerkvenimi imetjem, ki je nekoč bila njihova lastnina. Čeprav tega rodu na različne veje, npr. na Trebnjske grofe na Koroskem in Višnjegorske na Dolinskem je propad samo posepešilo. S padcem Heminoga rodu so se deloma okoristili Eppensteinci in Spanheimi, vendar nobeden teh dveh rodov ni lastoval toliko zemlje in imel tako moč kakor Hemin rod.

KARANTANSKA ZAVEST SKUPNOSTI

Iz vsega povedanega torej lahko sklepamo, da je Ljudevit upor preživel višje in nižje slovensko plemstvo ter se je zliči z bavarsko-frankovskim in velikomoravskim v eno, karantansko plemstvo. Zato v drugem delu devetega stoletja, ko so upravo Karantanije direktno ali indirektno prevzeli člani karolinške dinastije, se karantanska zavest vsega plemstva močno utrdi. Le tako si lahko tomčimo, da se Arnulf začne imenovati kralja karantanskega kraljevstva, konec sedemdesetih in v osemdesetih letih devetega stoletja. Pri tem je moral imeti oporo domačega plemstva, ki je postajalo po krvi mešano, vendar pa nasledovalo karantanske plemenske koristi. Na slični pojav naletimo pri Sva- bilih, Bavarcih in Sasih sredi stoletja in pri Frankih in Lotarincih konec stoletja. Ko je namreč začela država Karla Velikega slabeti, so se začele obnavljati stare plemenske enote,

DVOJEZIČNOST PLEMSTVA

Ni dvoma, da je k dvojezičnosti pripomoglo v veliki meri tudi slovensko plemstvo. Čim bolj se oddaljujemo letu 820, tem bolj se kri domačega plemstva meša s tujo, tem bolj postajajo tuji domačini, ki govorijo poleg svojega nemškega tudi jezik dežele, v kateri so se naselili. O tem, da je plemstvo takrat in do današnjih dni znalo poleg nemškega tudi slovensko nam priča dovolj dokumentov. Naj omenim le dva, ki sta najbolj poznana in pripadajo dobi, o kateri diskutiramo. Prvi primer je obred ustoličevanja koroskih vojvod, ki se je ves čas vršil v slovenskem jeziku. Temu po dodam še štajerskega trubadurja Ulrika iz Iiechtensteina, ki omenja v svojem glavnem delu *Frauentienst* da se mu je v Muriški dolini na Zgornjem Štajerskem postavil nasproti pri turnirju vitez preoblečen v slovensko dedlico. Ko je prišel istega leta (1227) na potovanja iz Furlanije na Korosko, tokrat sam preoblečen v boginjo Venero, ga je pričakal pri Vratih v Ziljski dolini koroski vojvoda Bernard Spanheimski s svojim spremstvom ter ga pozdravil s slovenskim pozdravom *Buge waz prmi gralva Venus* (Bog vas sprejmi kraljeva Venera).

Važno ni le to, da je vojvoda znal slovensko, temveč tudi to, da je Ulrik znal ta slovenski po-

zdrav napisati. Še več, ni se mu zdelo nujno, da bi ta pozdrav prevedel na nemško, to je na jezik v katerem je spisal svoje delo, ker je najbrže smatral, da ga bodo bralci razumeli v slovenskem originalu. Seveda je novo domače plemstvo, kakor tudi vsako drugo narodno plemstvo, nasledovalo prvenstveno svoje lastne koristi. Ker je bila višja politična oblast od srede osmega stoletja pa vse do leta 1918 v nemških rokah nad veliko večino slovenskega ozemlja (izjeme so pač Slovenci pod Benečani, Madžari in Napoleonova Ilirija) in ker je plemstvo v slovenskih deželah predstavljalo to oblast, zato je razumljivo, da je bilo važno za vsakega plemiča ne glede na njegovo narodnost, da je znal nemško in da se je smatral za del te nemške oblasti. Zato mu je bil nemški jezik in nemška kultura bližja kot slovenski jezik in kultura. To velja za svetne ravno tako kakor za cerkvene dostojanstvenike. Na drugi strani pa je bil plemič tudi del svoje dežele in je znal tudi jezik svojih podanikov. Izjemal jih je, kakor so jih pač fevdalci tudi drugod, vendar jim je tudi mnogokrat pomagal, posebno v vojni nevarnosti in gospodarskih nadlogah. O tem zadnjem, beremo danes le bolj malo, ker pač ni popularno o tem razpravljati.

Res pa je, da Slovenci nismo imeli narodno zavodnega plemstva, ko se je ta pojem pojavil v devetnajstem stoletju. Tega pa je kriv tuji jarem, ne pa očitnost slovenskega plemstva. Sele prebujenje slovenske narodne zavesti je dokončno končalo sodelovanje med domačim plemstvom in novo nastajajočo slovensko inteligenco. Razvlečenec plemič Žiga Zois se zbira okoli sebe prve slovenske inteligente, dočim že generacijo pozneje Anastazij Gruen (gorf Anton Auersperg) in France Prešeren preragata medsebojne vezi prav zaradi prebujenja slovenske narodne zavesti.

Res pa je, da Slovenci nismo imeli narodno zavodnega plemstva, ko se je ta pojem pojavil v devetnajstem stoletju. Tega pa je kriv tuji jarem, ne pa očitnost slovenskega plemstva. Sele prebujenje slovenske narodne zavesti je dokončno končalo sodelovanje med domačim plemstvom in novo nastajajočo slovensko inteligenco. Razvlečenec plemič Žiga Zois se zbira okoli sebe prve slovenske inteligente, dočim že generacijo pozneje Anastazij Gruen (gorf Anton Auersperg) in France Prešeren preragata medsebojne vezi prav zaradi prebujenja slovenske narodne zavesti.

CANKAR o ljubezni do domovine

Resnično, domovina, nisem te ljubil, kakor cmerav otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubil kakor solznomeškobni vzdihovalec, ki ti kadi v lice sladke dišave, da te skele uboge oči ljubil sem te s spoznanjem; videl sem to vse, v nadlogah in grehah, v sramoti in v zamotah, v ponizanju in v bridkosti; zato sem z žalostjo in srdom v srcu ljubil tvojo oskrbljeno lepoto, ljubil jo stokrat globlje in stokrat višje od vseh tvojih trubadurjev!

Moje delo je knjiga ljubezni — odpri jo, domovina, da boš videla, kdo ti je pravičen sin! Dal sem ti, kar sem imel če je bilo veliko ali malo — Bog je delil, Bog razsodil! Dal sem ti svoje srce in svoj razum, svojo fantazijo in svojo besedo, dal sem ti svojo življenje — kaj bi ti še dal?

Krščenje v Sloveniji

Na pastoralnem tečaju v Mariboru (6. septembra) je 100 duhovnikov in 10 pastoralnih delavcev razpravljalo o krščenju v Sloveniji.

Ugotovili so, da daje razmeroma visoko število slovenskih družin svoje otroke krstijo: leta 1970 je bilo krščenih v ljubljanski nadškofiji 83%, v mariborski škofiji 88%, v koprski administraturi pa 75% novorojenčkov. Vendar število krstov iz leta v leto nekoliko pada.

Zanimivi so razlogi, iz katerih dajejo starši otroke krstiti? Nekateri se odločajo iz psiholoških razlogov: ko bi ne dali otrok krstiti, bi ravnali drugače kot njihovi sosede. Pozneje bi lahko imel otrok zaradi tega težave. Le če bo krščen, se bo lahko cerkveno poročil in bo lahko cerkveno pokopan. Tudi stara mama bi kar naprej sitarila, ko bi otrok ne bil krščen. "Tako pa bomo imeli pred njo mir!"

Drugi dajo krstiti zato, da obenem s krstom praznujejo še svoje starševstvo in otrokovo rojstvo.

Tretji gledajo v krstu nekakšno življensko zavarovanje: — "Kaj pa, če je le kaj nad nami? Treba je računati tudi s to možnostjo."

Četrta se nagibajo h krstu iz verskih razlogov. Celotako je, da igra pri večini staršev v gozbini duše veliko vlogo verski nagib, le tega se izrecno ne zavedajo. Da bodo starši nagibe prečistili, zato je potrebna priprava na krst.

PROSIMO, PORAVNAJTE NAROČNINO!

• Število rojstev v Kanadi se je v I. 1976 zopet nekoliko zvišalo. Število novorojenčkov je bilo 364.630 v primeri s 358.621 v I. 1975. Število rojstev na 1000 prebivalcev se je dviglo za eno desetinko — od 15,7 na 15,8. — Število porok na 1000 prebivalcev se je nekoliko znižalo — od 8,7 na 8,6, število smrti na 1000 prebivalcev se je tudi nekoliko znižalo — od 7,3 na 7,2.

8. oktobra 1917 je sredi napornega dela za svoj narod zadel kap v Sentjanžu na Dolinskem enega največjih sinov slovenskega rodu. Za šestdesetletnico njegove smrti ponatiskujemo sestavek, ki ga je napisal pisatelj Ivan Cankar. Uredništvo.

OB KREKOVEM POGREBU

Dr. Janez Evangelist Krek, glavni pobudnik in tvorec Majniške deklaracije

Tisto uro, ko je presnil slovenski narod bolesten glas, da doktorja Kreka ni več, je zavravelo vsako srce, so se nam vsem orosile oči. Bili so trenotki globoke malodušnosti, grenke osamelosti, kakor da so popotniku ugasnile vse zveste luči vodnice na nebu ter se je zgrnila noč nad njim, tako da korak obstane in si ne upa nikamor več. Ali bili so le trenotki; že je zaplala v lilih vesela kri, že so vzplamtele zvezde svetlejšje kot poprej in na jutranjem obzorju se je oznanila velika zarja, ob njenem svitu je od povsod zavznilo vstajenje.

Le nekaj kratkih ur trpkosti, nato nič več obupovanja, nobe- nega strahu več. Ta pogreb nikakor ni bil žalna procesija ljudij, ki s povešeno glavo in potrtim srcem spremljajo na zadnjo žalostno pot svoje bogastvo, da se obubožani in osiroteli povrnejo na svoj zapuščen dom; bil je zmagal, ko je padel.

Nikoli se še niso vsi, ki resnično ljubijo slovenski narod in zaupajo v njegovo prihodnost, tako tesno zgrnili v eno vrsto, si tako toplo segli v roko, si tako verno in brez hinavščine pogledali iz oči v oči. Srca so govorila brez besed: "Nebratje smo si bili v ponizanju, bratje si bomo v povečanju!" In iz tihe sedmine se je rodila vesela svatoščina.

ETNIČNE SKUPINE V KANADI VKLJUČENE V JUBILEJNI OBIŠK

Med razne oblike slovesnega praznovanja srebrnega jubileja vladanje kraljice Elizabete II spada tudi obisk poedinih sestavnih delov 'commonwealtha'. Središče obiska kraljice Elizabete in princa Filipa v Kanadi je bilo branje prestolnega govora ob novem zasedanju kanadskega parlamenta 8. oktobra, toda njuno šestdnevno bivanje v Kanadi je bilo natrpano še z drugimi javnimi nastopi.

Program kraljevskega obiska je vključeval tudi javno priznanje etnične mnogoličnosti Kanade. Predstavniki etničnih organizacij so imeli skupno kosilo s Njenim Veličanstvom kraljico Elizabeto II v banketni dvorani parlamenta. Med kosilom je izrekel napitnico v imenu udeležencev minister, ki je odgovoren za vladni program večkulturnosti, Hon. Cafik. Po kosilu so prisostvovali povabljeni posebni večkulturni predstavniki v Civic Centru, ki je na umetniški način z glasbo, slovesni, pesmijo, besedo ter skopi-tičnimi slikami prikazala mnogoličnost v razvoju Kanade ter končala s skupinskim nastopom vseh udeležencev ob petju kanadske državne himne. Prireditve sta se udeležila tudi kraljevska gosta.

Zaradi udeleževanja v raznih

Kar je Krek z brezprimerno močjo snoval in stvaril dolga leta, je ustvaril ob svoji zadnji uri: cesar niso še gledale njegove žive oči, je gledal njegov odprti grob. Ko se je narod poslavljaj od njega, dobrotnika, je bil neločena in neločljiva družba bratov in sester, ki so enega upanja in ene vere, ene misli in ene volje.

Ta črni praznik, ki nam je dal dovolj solza bridkosti in očičenja, nam je obenem dodelil posebno dragocen dar: vrnil nam je spoznanje, ki nam je bilo v teh časih že skoraj izguljeno, da more obroditi sočen sad le tisto delo, ki je bilo spočeto in izvršeno v čisti poštenosti. Vsako delo, ki je vzklilo iz kalne misli, je ob rojstvu mrtvo. Krek je dokazal z vsem svojim življenjem, da je laž tista beseda o dvojni morali, temveč da je morala povsod in vselej samo ena, doma za pečjo, na očitni cesti, na razburkanem shodu, na zaprtem sestanku in v državnem zboru. Dokazal je, da poštenost ni suknja, ki se jo da v prednji sobi zamenjati za sveti frak sobičnosti. Narod je kakor otrok: brez dolgega pre-mišljevanja in brez omahovanja previdi bistro, občuti brž, kdo mu daje in kdo mu jemlje. Zato so vroče, naravnost iz srca privrele solze ob grobu moža, ki je dal svojemu narodu vse in edino, kar je imel: svoje življenje.

Izkazalo se je, kakor še nikoli: kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z metčem, z ljubeznijo je zmagal Kriš-tus. Sovražstvo je tisočalo naš narod ob tla, ljubezen ga bo povzdignila do sončnih visav. Tega evangelija nam ni dal prazen sanjač, dal ga nam je izmučen delavec ob svoji smrti.

Nič žalosti ob tem grobu! Bolj nego kdaj zaupajmo v svoj narod, verujmo vanj in v njegovo slavo! Kajti njive, ki je imela take orače in take sejalice, ne pomori slana, ne poj-bije toča; in žetev bo obilna, ko pride čas!

Ivan Cankar

Služba drugim . . .

29. junija je predaval v Halifaxu, N. S., svetovno znama zdravnica in psihologinja dr. Elizabeth Kuebler-Ross nabitó polni predavalnici Seaton Auditorium (Mount St. Vincent University) o izkustvih svoje specializacije — službi na smrt bolnim in še bolj njihovim bližnjim, ki po njenem izkustvu potrebujejo v večini primerov več pomoči kot bolniki. Dr. Kuebler-Ross se posveča tudi raziskovanju primerov, ko ljudje trdijo, da so umrli (in so bili tudi klinično razglašeni za mrtve), pa se vrnejo, večkrat proti svoji volji, v prejšnje življenje. Rezultat njenih preučevanj je kljub raznim enačicam, ki so pogojene po kulturi in po verskem prepričanju oseb, popolnoma enoglasen — edino, kar ima večno veljavo, je služba drugim in ljubezen.

Prispevek k Titovim jubilejem

GOSPOD UREDNIK —

Nekateri ljudje pravijo, da je ni bolj zabavne stvari na svetu, kot je brati stare časopise. Slovencu, ki živi v demokratični Kanadi pa obenem nekaj ve o "socialistični stvarnosti" v domovini, pa sploh ni treba brskati za starimi časopisi; saj so tisti, ki jih prav tale hip tiskajo v Ljubljani vsaj toliko smešni kot Pavliha, ki je sicer uradno zadolžen da zabava Slovence. Naj vam citiram vsaj eno "cvetko z domačih logov": Ko so v Velenju odkrili tisto večnoko bronasto gmoto, ki naj poveličuje petinosemdesetletnega Josipa Broza, je velenjski župan spregovoril: "Naj ta spomenik, ki simbolizira najnaprednejšo družbo na svetu... ki pomeni nove odnose med narodi sveta ter naše lepše življenje..." (Novi Tednik, Celje, 30. 6. 77).

Župan se ni preveč jasno izrazil, kdo pravzaprav svet osrečuje, spomenik ali "najnaprednejša družba". Vseeno pa je prav, da tudi Slovenci v Kanadi položimo svaj eno "cvetko" k nogam tega velikega "osrečevalca sveta". Za tretunek se zazrimo v njegovo "veličino".

Cesar Justinijan, ki ga Slovenci poznamo iz Finžgarjevega romana "Pod svobodnim soncem", je hotel postati velika osebnost. Studiral je zgodovino in ugotovil, da so v glavnem tri stvari, ki vladarja ovekovečijo in ga spravijo v zgodovinske učbenike: vojaške zmage, zakonodaja in monumentalne gradnje. In tako je mož storil. Osvajal je dežele, sestavil zakonik, zgradil Hagio Sofijo. Poslej noben dijak ne pride do matere, ne da bi vsaj slišal za Justinijana. Mnogo častihlepnih in nadebnih ljudi od Justinijana sem se je sprijemalo z istim problemom in ga v glavnem na enak način reševalo. Seveda nekateri z večjimi, drugi z manjšimi uspehi.

Kdaj je Josip Broz zahrepelel po slavi, ve le on sam. Kdaj, in če sploh, je prvič slišal za Justinijana, tudi ni znano. Da se pa očitno dejstvo, da je hotel na nek način ovekovečiti. Naprej je moral priti na oblast. Najbrž se mu je že v Rusiji posvetilo, da niti ni taka umetnost, pograbitelj oblasti, če je le človek dovolj zviti in brezobziren. Se je ta mrki ključavničar od Lenina naučil, da je treba stvari vnaprej preštudirati, da je treba znati druge ljudi presoditi, jih izkoristiti in prvi čas odstraniti, ko postanejo nevarni? Tudi tega na vemo. Uganemo pa lahko, da so vse te stvari koristne, če se hočeš prikopati do oblasti in se potem

kar najdlje na njej obdržati. Saj Brozu služijo že štirideset let.

Toda, sama oblast se nikomur ne prinese slave. Za to so potrebna dejanja. In: teh se je Tito lotil po Justinijanovem receptu.

Naprej vojaške zmage. Zgodovina sicer poroča, da je Josip Broz živel skrit v okupiranem Beogradu, dokler ni bilo osvobodeno ozemlje toliko veliko, DA JE BILO zanj čisto varno v "lužski republiki". Potem so pa sledile ofenzive. Hudobni jeziki sicer pravijo, in zgodovinarji bo do morali še razskafati verodostojnost te trditve, da je bil v Vrhovnem štabu s Titom ves čas neki Zujevič, oficir stare jugoslovanske armade, in da je ta človek dejansko poveljeval partizanom v Titovem imenu. Če je to res, potem tudi tista slavna noč v mlino na Neretvi ko so baje Titu sivali lasje, ni bila zanj tako slavna, kot to uči uradna zgodovina. Bodi karkoli, Tito je rešil svojo kožo na Neretvi (na Zelengori, nekoliko pozneje, mu jo je menda njegov pes), pa tudi iz Drvarja se mu je posrečilo uiti. (Da tam on sam sploh ni poveljeval, to je očitno. Se mu je preveč mudilo na varno, na Vis). S tem je bilo njegove vojaške kariere konec. Od takrat naprej se je udeleževal vojne v glasbeni sferi, da je nosil modro maršalsko uniformo, iz katere se je ponorečeval celo njegov veliki zaščitnik Winston Churchill.

Če povzamemo Titovo vojaško dejstvo, vidimo sedem izbitih bitk in eno dobljeno vojno. Da dobljena vojna ni bila ravno njegova zasluga, to je moralo biti možaku jasno že od prvega dne. Zato je lasina vojaška slava Titu vedno delala preglavice. Čeprav so jugoslovanski oficirji pripovedovali rekrutom, in jim verjetno še vedno pripovedujejo, da je "Stari" največji vojskovodja vseh časov in da je s svojo genialnostjo zasenčil samega Napoleona, so vendarle zgodovinarji po svetu posvetili slavni NOB zelo malo časa in prostora, nekateri niti vrstice. Pa je "veliki vojskovodja" naročil "Bitko na Neretvi", vefelin, ki naj vsaj na celulozidni penese njegovo slavo v svet. Film je res šel v svet, celo Frankova Španija ga je gledala, toda stari maršal je moral imeti še nekaj dvomov o svoji vojaški veličini. Ker zakaj bi si sicer letos dal podeliti naslov "doktorja vojaških znanosti"? Kajti s tem je zadel žebelj na glavo; če sam nisem znal, sem pa drugi učil. Genialno, kdo bi dvomil.

Tudi Justinijan-zakonodajavec je v Titu dobil zvestega posnemovavca. Titova Jugoslavija bo za vselej slovela v zgodovini, saj je verjetno edina država v tisočletjih, ki je imela v tridesetih letih več ustav kot pa vlad. Res je, da so te ustave pisali oziroma prepisovali drugi, podpisal je pa le Tito. In to vseh sedem. Res je tudi, da te ustave niso bile vedno izvirne, da je bila prva kopija sovjetske, najnovejša pa (če naj verjamemo Mihajlovu) kopija španske frankistične ustave. Toda priznajmo, da le izreden predsednik lahko ostane na vladi trideset let in komandira državo zdej po Stalinovem in zdej po Frankovem kopitu. In pri tem niti z očesom ne treni, ko velenjski župan kriči, da je jugoslovanska družba najnaprednejša na svetu.

Kaj pa Tito-gradbenik? V Jugoslaviji sploh kar naprej nekaj gradijo. Gradijo socializem, gradijo napredno družbo (po zaobljubi), gradijo bratstvo in enotnost (v mladinskih delovnih brigadah); predvsem pa gradijo "vikende" (ker ljudje ne smejo vlagati denarja nazaj v gospodarstvo, kar velja za kapitalizem, ga pa lahko potrošijo za luksus vseh vrst). Pa vse te gradnje lahko prinesejo slavo predsedniku te "dežele v gradnji"? Kako naj se proslavi, da bodo arheologi še čez tisočletja govorili o njem? Tovarne so že poimenovali po njem, toda ime je lahko spremeniti! Kakor so škofovi zavodi pod njegovo vladavino postali navadna vojašnica, tako se Titovi zavodi Litostroj, — opomba pisca) nek dan lahko preimenujejo v Duhovniške zavode (po duhovnikih, ki so jih gradili kot zaporniki). Kaj pa palača na Brionih? O, o, o! Plečnik se je udeleževal tam. To bi bilo nekaj za videji. A kaj ko domačih državljanov ni varno spustiti blizu, da bi jo gledali. Tudi tujci, če niso ravno iz Hollywooda (Liz Taylor na primer), niso nič kaj zanesljivi. Zato je staremu Zagorcu padla v glavo briljantna misel: "Spomenik naj mi zgradijo. Takega velikega iz bron. In priznan umetnik naj ga naredi. Če ga tudi kdaj vržejo s trga, pretalili ga ne bodo, že iz obzira do umetnosti. Spravili ga bodo v muzej. Tam bom živel

na veke". In so ga zgradili; naročili, plačali, odkrili in počastili. In zdaj ga imajo: nesmrtnika vlitiga v bron. Doktorja vojaških znanosti. Podpisnika sedmih ustav. Nekajkrat do smrtnika predsednika republike. Pisatelja svojih zbranih spisov. Prijatelja hollywoodskih zvezdnikov. Svetovnega popotnika...

O, da, popotnika. Njegovi podaniki ga kličejo Jozef Potujoči. Pa ne zastoj. S svojo jahto Galeb je prekriziral svetovna morja. Po dva rušilca sta ga varovala pred "sovražniki". Potem pa je nekega dne presedlal na letalo. Je mogoče opazil, da v zraku ni mogoče nastavitvi min? Ali pa so klimatske naprave na Galebu odpovedale? Bodi karkoli zdej "leta" po svetu. In to kar precej pogosto. Znano je, da je najprej obiskal vse velike in srednje države, potem se je lotil majhnih, Luxemburg in Vatikan na primer, zdej pa spet obiskuje velike: Rusijo, Kitajsko, ZDA.

Tito se rad giblje v izbrani družbi (ali načrtno posnema Benita in Adolfa še ni čisto jasno). Ognjevitje lepotic, ki jih je srečaval v palačah svojih nekdanjih prijateljev Sukarna in Naserja so verjetno ogrele njegovo srce. Toda Djakarta še ni Hollywood. Zato se je sprijaznil z Liz Taylor in Sofijo Loren. Tako je njegovo ime zaslovelo tudi v bulvarskih časopisih tega sveta. Njegove slike osrečujejo tisoče praznoglavih bralcev po vsem svetu. Ali ni s tem prekosil samega cesarja Justinijana? Vsaj to.

Borut

Po uradnih podatkih, ki so jih pripravili za junijsko zasedanje konferenca za mednarodno sodelovanje, znaša zadolžitev dežel v razvoju (koncem leta 1976) 165 milijard dolarjev, kar pomeni, da morajo plačati letno za ta posojila 17 milijard dolarjev obresti. Večina posojil, ki jih daje Kanada deželam v razvoju, je brezobrestnih.

NOVA KNJIGA O RANI SLOVENSKI ZGODOVINI

Pri založbi Baraga v Buenos Airesu je v tisku knjiga "O ključnih vprašanjih rane slovensko-karantanske zgodovine", ki jo je napisal Franc Jeza. V njej razrešuje skrivnosti rane slovenske zgodovine, ki jih je dosedanje zgodovinske znanosti zdej tolmačilo napačno bodisi pod vplivom nemško-nacionalističnih tez, ki so hotele ponižovati slovensko zgodovino, bodisi pod vplivom panslavističnih tez, ki so jo podcenjevale in krivo prikazovale iz drugih vzrokov. Knjiga, ki bo štela 180 strani, rešuje probleme etnogeneze in

pradomovine slovenskega naroda (na južnem Norveškem in v srednji Švedski), njegove selitve preko Danske (Vendsyssel) v Slezijo, Slovaško-Moravsko in Noric (Karantano), dalje nastanek in izvor ustoličevanja karantanskih knezov kot tudi vse, kar je v zvezi s kosezi, koroškimi "hrvati", Dutlebi, župani, izvor slovenske besede suveren, izvor besede Koroška (Karantania), itd. Knjiga osvetljuje tako rano slovensko zgodovino v čisto novi luči in to ravno na osnovi strogega in doslednega vztrajanja na pisnih

virih ob upoštevanju drugih ved, ki jih je dosedanje zgodovinske znanosti zanemarjalo ali prezelo (narodopisje, jezikoslovje, arheologija, antropologija).

Letnega občnega zbora kanadskih vrhunskih organizacij kreditnih zadrug (National Association of Canadian Credit Unions in Canadian Cooperative Credit Society) se je med drugimi gosti udeležil tudi Dieter Ahl, zastopnik združene banke Zapadne Nemčije Deutsche Genossenschaftsbank iz Frankfurta.

LASTNIKI DOMOV: VARUJTE SE NEPOŠTENIH POPRAVLJALCEV HIŠ. TO SO STVARI, KI JIH LAHKO STORITE V VAŠO ZASČITO.

Če nameravate popravljati vašo hišo:

- Ne dopustite, da bi vas kdo pregovoril v popraviljanje, ki ga niste načrtovali.
- Dobite si proračun od več različnih in priporoznanih podjetij.
- Zahtevajte, da so v pogodbi zapisane vse podrobnosti, predno podpisate pogodbo — vključno način in množino dela, ki mora biti izvršeno, vse posebne dodatke in dokončno ceno.
- Vstrajajte na čim nižjem naplaku.
- Nikoli ne plačajte vse vsoto, dokler delo ni dokončano v vaše zadovoljstvo.
- Če rabite denarno pomoč, jo iščite sami pri banki ali pri kakšnem drugem pripoznanem finančnem podjetju.

Poleg tega vas hoče vaša provincialna vlada seznaniti z dejstvom, kakšne so vaše pravice pod "Consumer Protection" in "Business Practices Acts". "Consumer Protection Act" vam dovoljuje, da lahko odpoveste katerokoli pogodbo, za iz-

vršitev in plačilo v bodočnosti in podpisano na vašem domu, če pošljete priporočeno pismo v teki 48 ur od časa podpisa — čeprav so morda že začeli z delom.

"Business Practices Act" predpisuje denarne kazni in zaporno kazen za ljudi, ki zaveštno zavajajo, prevarjajo, napačno obrazlože ali lažje svojim odjemalcem.

Za vsiljene in brezplačne informacije pišite na:
Ontario Consumer Home Repair
Toronto, Ontario M7A 2H6
Queen's Park

Larry Grossman, Minister of Consumer and Commercial Relations
William Davis, Premier
Province of Ontario

ALI PRVIČ DELATE PROŠNJO ZA SOCIJALNO ZAVAROVALNO ŠTEVILKO?

ČE STE IZGUBILI VAŠO IZKAZNICO, ALI ČE TREBA SPREMENITI PODATKE V VAŠEM ZAPISNIKU, NE POSLUŠAJTE, KAKO JE NEKDO TO NAPRAVIL LANSKO LETO.

DVE STARI STA SE IZPREMENILI.

Kje se prijavite za vašo socialno zavarovalno številko (Social Insurance Number) in kaj potrebujete pri ugotovitvi prošnje? Kje? V vašem krajevnem UIC uradu. Kaj boste potrebovali? Dokazilo o vaši osebi. Če ste tukaj rojeni kanadski državljan, potrebujete en prvenstveni dokument, kot je rojstni list ali krstni list iz Quebeca. Naturalizirani Kanadčani potrebujejo izkaznico o državljanstvu. Če ste vseljeni imigrant, vaš potni list in imigracijski dokumenti zadostujejo. Zahtevajo pa originalne kopije ali odobrene prepise.

Potrebovali boste tudi drugovrstne osebne dokumente. To je lahko nekaj uradnega v katerem je vaše ime, kot je avtomobilska vozna izkaznica ali šolsko potrdilo. Fotokopije teh dokumentov zadostujejo.

Tozadevne vprašalne pole se dobijo na vseh UIC uradih, na kanadskih uradih za delo (Canada Manpower Centres) in na okrajnih davčnih uradih (District Taxation Offices). Vendar, ko vas vprašamo da nam pokažete vse te važne dokumente, nočemo da se izgubijo ali kje založijo. Zato vam svetujemo, da se osebno prijavite v krajevnem UIC uradu. Tam bodo v vaši prisotnosti takoj ugotovili, če so dokumenti, ki jim jih pokažete, pravilni. Pomagali vam bodo izpolniti prošnjo in jo bodo za vas poslali v Ottawa. Vaše dokumente pa lahko takoj z seboj domov vzamete. Vašo novo izkaznico z številko boste dobili po pošti. Postopek je isti kadar vam je treba zamenjati izgubljeno izkaznico socialne zavarovalne številke. Prav tako, če želite izpremeniti vaše ime ali druge podrobnosti.

Če vam ni mogoče obiskati krajevnega UIC urada, lahko greste na kanadski urad dela (Canada Manpower Centre). Lahko pa tudi pošljete vašo prošnjo, skupaj z originalnimi dokumenti ali odobrenimi prepisi, po pošti naravnost v Ottawa.

Utemeljenje vaše osebnosti je najboljši način zagotovanja, da prava socialna zavarovalna številka ostane v pravo osebo. In to je zelo važno. To zato, ker pripada vam in samo vam.

SOCIJALNA ZAVAROVALNA ŠTEVILKA: VAŠA JE IN SAMO VAM PRIPADA.

...prišli, pojedli, popili in odšli...

Kdo? Tito in njegovo število spremstvo.

Kdaj? Ob zadnjem obisku v Franciji.

Med vsiljeno komunistično revolucijo pridobljene navade se zlepa ne opuste. Zdej jim je tako reč v krvi. Čisto po balkansko, partizansko in titovsko so se odrezali!

Tito in njegovi zvesti spremljevalci so se po zadnjem obisku v Parizu podali v južno Francijo in se nekaj dni ustavili v znanem in izredno dragem hotelu blizu Mont-de-Marson. Vsečili so se vanj, bolje rečeno, začasnokupirali vse prostore v "Les Pres et les Sources d'Eugenie".

Koliko jih je bilo? Kot listja in travle! Pa jih najštejejo: Tito, štirje ministri, šest svetovalcev, Titov ambasador v Franciji, zdravnik, dve zaščitni sestri, borci na položaje okrog gostilne, kuharica pa v kuhinjo! Kot med revolucijo! Kuharica je pripravila zeljato juho in druge balkanske dobrotne.

Lastnika hotela g. Guerardu se je po štirindvajsetih urah zaprepaščenja končno le posrečilo prepričati balkanske heruje, da so poskusili njegove specialitete. Teknilo jim je. Obliznili so se vsi po vrsti: Tito, ministri in ostali oprčniki.

Ob slovesu je lastnik hotela stal v veži in odhajajoče obdaril še s številnimi steklenicami znanega Armagnaca in srebrnim zvoncem. Da pa se izkaže tudi maršal Tito, je obdaril lastnika hotela z zlatimi zapesnimi gumbi in ličnim domačim ročnim delom, in se, ne da bi plačali, zadovoljni odpeljali s dve sobarici, Titov osebni sluga, kuharica in trideset tajnih agentov, osebnih čuvarjev!

Vse je šlo po spisku: hrabri štiridesetimi avtomobili čez mejo na obisk v Portugalsko. Zaprepaščen lastnik je končno le prišel k sebi, pobral népla-

čan račun in ga odposlal francoskemu predsedniku g. Valery Giscard d'Estaing-u v "nadaljitve rešitev".

Čast in ugled sedanji srbsko-komunistični diktaturi v Tito-Slaviji!

Luka Dolenc

Društvo za vzgojo v Quebecu je izbralo za predmet letošnjega "tedna vzgoje" vzgojo za združništvo. Ta poudarek soupada s poročilom Rolanda Parenteauja, ki ga pe pripravil za provincialno vlado. V poročilu, ki je datirano maj 1977, je Parenteau opozoril na nesoglasje med stvarnostjo in šolskim sistemom — približno 2/3 prebivalcev Quebeca pripada raznim zadrugam, šolski pouk pa jih — z redkimi izjemami — popolnoma zamolči. Poročilo priporoča vladi, naj uvede formalni pouk o združništvu v celotni šolski sestavi od ljudskih šol do vzgoje odraslih.

BANALNI KONEC TITOVEGA KULTA.

Franc Jeza

Trst, oktobra

Jugoslovanska obmejna policija zapleni na meji italijanskim turistom sleherni izvod tržaškega dnevnika "Il Piccolo", v katerem je kaj napisano o škandalu "Jovanka", ki je izbruhnil v Jugoslaviji. "Il Piccolo" je pred kratkim menjal lastnika. Chino Alessi, sin nekdanjega fašističnega urednika in lastnika lista, ga je prodal za milijardno vsoto založniku Biz-zoliju, ki je kupil zadnja leta že več italijanskih dnevnikov, in novi glavni urednik je Ferruccio Borio, ki ni Tržačan. Zaenkrat se nova politična linija lista še ni izoblikovala, kaže pa da bo manj nacionalistična. Italijanski skrajno nacionalistični krogi kažejo zaskrbljenost glede bodočega pisanja lista, kar prihaja do izraza v "pismih bravcev". Se vedno pa kaže "Piccolo", ki je bil tudi prej zelo dobro urejevan in eden najboljših informiranih italijanskih listov, veliko pozornost do dogajanja v Jugoslaviji in prinaša vedno resnicoljubne vesti iz tamkajšnje politične in gospodarskega življenja. Bil je tudi med prvimi, ki je začel pisati o "zadevi Jovanka", ko se Titova žena že tri mesece ni nikjer prikazala, in od tedaj skoraj ne mine dan, da bi ne prinesel najnovejšega, o čemer se šušlja v beograjskih časnikarskih in diplomatskih krogih o tej zadevi. List ima v Beogradu svojega dopisnika Fulvia Fumisa.

Sicer pa skoraj ni dnevnika v Italiji, ki ne bi poročal o "državnem giallu", ki je izbruhnil v Jugoslaviji ("il giallo" imenujejo Italijani kriminalne romane, po značilnih rumenih ovitkih), vsaj v člankih na štiri stolpce, če ne več. Stvar vzbuja senzacijo in je razen tega pikantna: skoraj 86-letni stavec, ki drži ujeto svojo 32 let mlajšo ženo v eni svojih rezidenc, ne da bi imel kdorkoli dostop do nje. To razburja fantazijo bravcev kriminalnih romanov v vsej Italiji.

A nič manj ne razburja fantazije ljudi v Jugoslaviji. Italijani so vsaj počasi o najnovejšem, kar se o tem zve ali šepeta v Beogradu, toda "Jugoslovani" so navezani le na uganjanje. Mnogi se ne ustrašijo stroškov in izgube časa in prihajajo iz Ljubljane, pa tudi še iz večjih daljev v Trst spraševati, "kaj vemo mi" o skandalu, ki je nastal okrog Tita in Jovanke. Z muzanjem spravijo v notranji žep jopiča najnovejšo številko "Piccola" ali kakega drugega dnevnika, ki piše o Titovem "udaru" proti Jovanki. Onkraj meje in posebno v Ljubljani kroži tak pritihtapljeni dnevnik med prijatelji in dobrimi znanci in lik "heroja Tita", ki se je zdel ravno zadnji čas najbolj povečan, naglo izgublja svojo pozlato in izpod nje se začinjajo kazati prave, banalne poteze tega balkanskega diktatorja. Konec je Titovega mita v široko javnosti. Ni stvari, ki bi mu bila mogla napraviti tako nagel in presenetljiv konec, kot ta nadvse banalna zadeva z Jovanko.

V partijskih krogih v Ljubljani se je že pred tem, ko je škandal javno izbruhnil, šušljalo, da je Jovanka v hišnem priporu (baje "sme samo na vrt"), ker je prišla v spor s Titom zaradi svojega forsiranja Srbov na ključne pozicije. Med tistimi, ki jih je porivala naprej in jih priporočala Titu, so omenjali tudi obrambnega ministra Ljubičiča, ki se je že precej časa res obnašal kot Titov prestolonaslednik, medtem ko se zadnji čas njegovo ime le poredko in malo vidno pojavi v tisku. Toda žrtve škandala je postal njegov pomočnik general Šumonja, ki je bil imenovan za veleposlani-

ka v Parizu, kamor pa še ni prispel, kot kaže. Izginil je tudi general Djoko Jovanić, kot poroča že omenjeni dopisnik "Piccola" Fumis iz Beograda. Tako Ljubičič kot Šumonja in Jovanić so baje znani kot hudi srbski nacionalisti in zadnja dva sta menda celo Jovankina rojaka, Srba iz Like.

Predstavniki režima so se nekaj časa na vprašanja tujih časnikarjev, katerih je ravno zdaj zaradi beograjske konference o preverjanju uresničevanja helsinških sklepov poln Beograd, izgovarjali nekaj časa na dozdevno Jovankino bolezen, potem na živčni šok zaradi prenapete shujševalne kure — ki ji je bila sicer res nujno potrebna — a potem so morali priznati, da ni bolna in se ne zdravi v Švici, kot so najprej trdili, ampak "da je v Titovi rezidenci" (kateri, niso povedali, kaj tega pač niti sami ne vedo) in da je odvisno od predsednika samega in od vlade, če se pojavi v javnosti ali ne. Mišljena so bila predvsem potovanja v tujino, na katerih je doslej skoro vedno spremljala Tita. Toda Tito je odšel tam na obisk v Francijo in Portugalsko in Jovanka ostane po besedah italijanskega tiska "il giallo di stato" (državna kriminalna skrivnost). V Beogradu in seveda v vsej državi, posebno pa na meji pa kar naprej plenijo tuje liste, ki pišejo o tem, in ti pišejo zato še več in protestirajo proti zaplenbi, v Jugoslaviji pa vidijo ljudi ravno v plenjenju listov dokaz, da se skriva za vsem tem res umazana zadeva, ki je ne upajo razkriti, in govorice se bohotijo. Konkretnega se je zvedelo le toliko, da je Jovanka v priporu baje v Titovem bivališču na Dedinju. Med profilitovsko usmerjenimi Slovenci v Trstu kroži vic, da jo je Tito že naskrivaj pokopal v grmovju na vrtu na Dedinju, in se šaljevo pozdravljajo: "Dober dan. Ali so že našli Jovankino truplo?"

Seveda so to le "vici". Dejstvo pa je, da je Jovanka izginila, da se njeno ime ne pojavlja niti več na sozlatih brzojavkah, ki jih pošilja Tito ob smrti svojih "prijateljev" (ti imajo bolj ali manj njegova leta in odhajajo drug za drugim v onostranstvo) in da je vse ovito v skrivnosti, ki se boji resnice in dnevnice luči. Zadeva glede srbskih rojakov, ki jih je Jovanka baje porivala naprej ni preveč verjetna, kajti Tito in drugi bi bili lahko to vedno preprečili, in ministre ter poveljnike imenuje oziroma izbira končno Tito in ne Jovanka. Če se ji je posrečilo koga podtakniti, bi ga bili lahko spet odinili brez škandala in zadeva bi bila ostala med Titom in Jovanko. Prav tako ni preveč verjetno, da bi bilo na Tita tako vplivala pravljica o Mao Tse Tuniovi ženi-intrigantki, da se je nagnadno tudi sam začutil žrtve ženinih intrig. Resnica bo najbrž ta — menijo najboljši poznavalci razmer v Jugoslaviji — da je Tito predolgo življal za Jovanko, ki Josipa Broza gotovo ni poročila iz same čiste ljubezni, in Titu je morala obveščevalna služba prinesiti na nos kak njen "prestopek", še bolj verjetno pa kako njeno "zaupno pripovedovanje" kakih prijateljici ali prijatelju o Titovih čudaštvih, ki prihajajo doma še bolj do veljave kot v javnosti, kjer je vse skrbno zrežirano. Marsikaj — tudi njegov streljanje kapitalnih medvedov in jelenov, s čimer se tako ponasa — razodeva napredajočo arteriosklerozo. Morda je on edini, ki verjame, da ustrelil največjega medveda in največjega jelena "na lov". Vsakdo si lahko predstavlja, kaj se dogaja

in kake režije je treba, da srečno usmrti skrbno izbrano žival in tako dokaže svojo moškost in mladostnost. V tem okviru je treba razumeti tudi njegovo ljubostumnost.

Ze vedno je bilo jasno, da bo nekoč prišla na dan vsa bahalnost Titovega mita in da se bo kult njegove osebnosti klavrno razsul. Zdaj se to že dogaja. Njegovi podaniki se že za bavajo na njegov račun.

Vendar ne smeš le samega sebe, ampak tudi svoj režim in vlado in to prav zdaj, ko je zbranih v Beogradu toliko diplomatov in časnikarjev. Smeš jih s plenjenjem tujih listov in s to kriminalno zgodbo okrog Jovanke. Tiskovni predstavniki in vladni funkcionarji škriplje-

SLOVENSTVO NA ZBOROVANJU ZNANSTVENIKOV SEVERNE AMERIKE

V okviru letošnjega letnega zborovanja Ameriškega društva za pospeševanje slovanskih študij, ki je bilo od 13. do 16. oktobra t. l. v Washingtonu, D. C., je imelo Društvo za slovenske študije 3 odseke, ki so bili posvečeni v glavnem slovenskim vprašanjem. Zadeve, ki se tičejo Slovencev neposredno, pa so obravnavali še v drugih sekcijah.

Prvi slovenski odsek v petek popoldne je bil posvečen sodobnemu slovenskemu slovstvu in glasbi. Vodil ga je prof. W. W. Derbyshire (Rutgers Un.). Predavali so prof. in pisatelj Franc Bukvič (Fairfield Univ.) o poeziji Franceta Balantiča, prof. Metod Milač (Syracuse Un.) o glasbi Lucijanta Škerjanca ter inž. Simon Kregar, čigar predavanje je imelo namen razčistiti definicijo impresionizma. Opombe k predavanjem je podal Erik Kovačič (Kongresna knjižnica).

V sekciji "Kaj se dogaja slovanskim jezikom v Ameriki" je predaval prof. Jože Paternost (Pennsylvania State Univ.) o slovenskem jeziku v Ameriki. Podal je na kratko izsledke svojega raziskovanja o slovenščini

v Pennsylvaniji. Prof. J. Dwyer je v svojem orisu slovanskega etničnega tiska v ZDA omenil slovenski jezik in njegov razvoj.

V odseku "Humanizem v deželah habsburškega imperija" je razvil svojo tezo o humanizmu v slovanskih deželah prof. Lado Lenček (Columbia Univ.), ki je poudaril, da so bile za razvoj humanizma potrebne institucije, ki jih takrat ni bilo na slovanskem ozemlju. Med humanisti v drugih centrih, predvsem na Dinaju, so bili med vodilnimi humanisti osebe, ki so izvirale iz tega ozemlja.

Nedeljska sekcija je razpravljala o slovenskem zgodovinsko-pisju. Prof. Toussaint Hočvar (Univ. of New Orleans) je podal zgoščen pregled del, ki ob-

ravnavao gospodarsko zgodovino Slovenije v dobi od 1. 1828 do 1918. Prof. Bogdan Novak (Univ. of Toledo) je orisal ozadje zgodovinskega dela treh zgodovinarjev, Franceta in Milka Kosa ter Boga Grafenauerja, dočim je prof. Jože Velikonja (Univ. of Washington) razvil načrt za znastveno obravnavanje slovenskega izseljevanja. Ker je bil prof. Velikonja zadržan, je prebral njegov referat prof. Rodolf M. Susel (Tempe Univ.), ki je vodil ta odsek. Zaradi odsotnosti prof. Petra Sugarja je prebral tudi njegove pripombe k referatom. Svoje pripombe k predavanjem je podal tudi prof. Rudolf Čučes St. Francis Xavier Univ.).

V petek popoldne je bil tudi (Dalje na str. 8.)

Otvoritev 15. oktobra

Everyman's Heritage.

The Canadian Odyssey

VSKEGA DEDIŠČINA

KANADSKA ODISEJA

Nova, stalna razstava Narodnega Muzeja v Ottawi.

Z rastavo pod imenom "Vsakega Dediščina — Kanadska Odiseja" (Everyman's Heritage — The Canadian Odyssey) je Narodni Muzej Človeka prevzel en edinstveni pobuden korak v pokazanju, razlaganju in ohranjanju kanadske ljudske kulture.

Razstava prikazuje zgodbo "Vsakega", enega mladega človeka, ki se odpravlja v svet. Ta karakter, čeprav izmišljen, predstavlja

mnoge kanadčane, v preteklosti in v sedanjih časih, ki so zapustili svoj dom in svojo domovino z namenom, da začnejo novo življenje v Kanadi.

Z "Vsakim" potujemo skozi težave, zapreke, uspehe in veselje življenja, obiščemo preteklost in sedanost in tudi razne starostne dobe človeka.

Pouk, ki teče skozi celo razstavo je, da v humanih zadevah tradicija ostane ena cenjena stalnost, ne glede na to če je bila podana iz roda v rod, ali pa kupljena v trgovini.

Ta povest "Vsakega" se naprej ponavlja in razvija v življenju vsakega posameznika — mi smo pisatelji te povesti.

Pridite in izkusite bogatstvo folklorne Kanade pri razstavi "Vsakega Dediščina — Kanadska Odiseja".

The National Museum of Man
The National Museums of Canada

Hon. Norman Cafrk
Minister of State
Multiculturalism

L'hon. Norman Cafrk
Ministre d'Etat
Multiculturalisme

VEČKULTURNOST

SLOGA V RAZLIČNOSTI

29. 10. 1918

Slovenski narodni praznik, spomin na dan, ko so po končani prvi svetovni vojni politični predstavniki slovenskega naroda oklicali v Ljubljani slovensko narodno vlado za namenom, da v bodoče sami odločamo o svoji usodi. Vendar se lepa zamisel, vredna vitezov, ni uresničila, ale prekmalu so ji sledila nevičska dejanja!

Kaj nam Slovencem doma v zasluženi domovini, v zamejstvu in po svetu danes, v drugi polovici dvajsetega stoletja, še pomeni praznovanje 29. oktobra?

V praznovanju tega vseslovenskega narodnega praznika je simbolično nakazana nad tisoč let stara, nepretrgana borba slovenskega naroda. V tem prazniku je zavestno podana težnja in nenehno prizadevanje slovenskih rodov, od naselitve pa vse do danes, po ustvaritvi takih življenjskih pogojev, v katerih bo končno vendarle zagotovljena zasluženi slovenskemu narodu nemotena narodno-kulturna in gospodarsko-politična rast, okrepljena z združitvijo slovenskega narodnega zgodovinskega ozemlja v lastni državi, v kateri bosta svoboda in demokratični proces krepila slovensko narodno življenje.

Iz navedenega sledi, da je 29. oktober važen mejnik ob dolgi, trnjevi poti slovenskega naroda po svobodi, po lastni narodni in državni samostojnosti.

Pred oči se nam razpleta zgodovina: preseljevanje narodov, svobodna slovenska država Karantanija, ristoličenje slovenskih vladarjev, na. Gospo-svetskem polju, knežji kamen, Krnski grad, pokristjanjenje, slovanska apostola sv. Ciril in Metod, cerkev Gospe Svete, borba proti Turkom, kmečki upori, boj za staro pravdo, pomlad narodov; prvi vseslovenski politični program iz 1. 1848, v katerem so dunajski "Slovijani" zahtevali, "da politično razkrojni narod Slovencev na Kranjskim, Stajerskim, Primorskem in Koroskim, kakor en narod se tudi v eno kraljestvo, z imenom Slovenija, sklene in de ima za se svoj zbor!"; dalje neuspešna borba proti germanizaciji, proti poitalijančenju, ljudski tabori, Majniška deklaracija, ustanovitev kraljevine S. H. in S.; prevaranje in posledično velesrbsko imperialistično izkoriščanje slovenskega naroda; prepoved uporabe slovenske zastave; zatikanje slovenske narodne bitnosti; spontana borba slovenskega naroda za osnovne narodne pravice v 'bratski' kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev; druga svetovna vojna in razpad kraljeve Jugo-Slavije; slovenski program za sodobnost, ki ga je že v prvem mesecu okupacije predložil nepolitični dr. Lambert Ehrlich: Zedinjena Slovenija v zaledju Trsta kot suverena država enota; nato slovenskemu narodu vsiljena na krvava komunistična revolucija; prva Slovenska izjava junija 1943, leta, katero je pod trojno okupacijo in komunističnim krvavim terorjem podpisalo okrog 400 vidnih slovenskih izobražencev in javnih delavcev; ustanovitev Slovenskega ljudskega bloka 1. 1944, ki je misel o slovenski državni samostojnosti potrdil; ob koncu vojne 3. maja 1945, leta na Taboru v Ljubljani prepozno in napačno formulirana, brez prave zveze s politično realnostjo, zato brez pravega efekta, proglašena slovenska država v okviru že 1941, leta propadle kraljevine Jugo-Slavije; 9. maja zvečer umik zadnjih enot slovenske domobranske vojske; masovni bežev civilistov; pričetek "zadnje etape" komunistične stalinišči-

slovenskim narodom; pričetek množične slovenske politične emigracije; ... Vetrinje, vrtnice in množični pokol razoroženih, trikrat prevaranih slovenskih domobrancev, edinih in iskrenih borcev za slovensko svobodo; na Jožefovo, 19. marca 1. 1946 v Rimu ustanovitev Akcijskega odbora za slovensko državo; Slovenska izjava 1. 1951; 1. 1955 s "Torontskimi sklepi" proglašeno splošno Slovensko državno gibanje; številne javne prireditve po svetu; študijski dnevi, knjige in časopisi širijo slovensko državno misel.

Danes je slovensko državno gibanje zajelo že vse Slovence: v zatirani domovini, v zamejstvu in po svetu!

Pot je dolga in borba še ne dokončana!

V prvi polovici dvajsetega stoletja sta važni dve zgodovinski prelomnici, dve ugodni priliki, v katerih bi, s predhodnim soglasjem in skupnem prizadevanju, lahko zedinili razkosano slovensko narodno ozemlje, priborili slovenskemu narodu narodno-kulturno, gospodarsko-politično svobodo ter narodno in državno neodvisnost. Žal, da osrednja, vseslovenska misel ni bila v obeh primerih dovolj močna, da bi uspešno koordinirala, izravnala in podredila različna osebna in skupinska gledanja. Za ta ponovljeni, vnebo-vpijoči narodni greh slovenski narod kruto plačuje že dolga stoletja.

Že pred prvo svetovno vojno in med vojno samo, zlasti pa v usodnih dneh po končani vojni, so bili med Slovenci v glavnem trije različni pogledi z ozirom na ureditev bodoče Slovenije; v Slovenski ljudski stranki sta bili dve medseboj naravnost sovražni struji. Tragika je toliko večja že zaradi tega, ker sta bili obe struji za Jugoslavijo. Dr. Šušteršič in njegovi somišljeniki so vztrajali na strankinem programu in sicer za Jugoslavijo v okviru podonavske federacije; druga z dr. A. Korošcem, J. E. Krekom, škofom Jegličem in drugimi, tako imenovanimi "mladinci" pa za Jugo-Slavijo s Srbijo. V tem prehodu so slovenski liberalci samo zamenjali svoja slovenskemu narodu neprijazna prijateljstva in se velikodušno, brez ozira za slovenski narod, pobratili z Srbi. Stevilčno nepomebni komunisti pa so se navduševali za komunistično Slovenijo organizirano po revolucionarnem sovjetsko-madžarskem vzoru.

Takšne so bile v glavnem politične razmere ob razsulu Austro-Ogrske in ob nepripravljenem, največjemu vstopu v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in da makedonskega naroda in ostalih narodnih manjšin sploh ne omenjam. Po lastni krivdi smo prišli z dežja pod kap.

Zmagalo je srbsko orientirano slovensko navdušenje, ki se je nepripravljenost, brez pridržkov, stavljenih pogojev in meddržavnih pogodbenih določil, določil, združilo s Srbijo in bili posledično zaradi velesrbske politične centralistične miselnosti administrativno potisnjeni na nivo banovine, narodno-kulturno zastopavljeni, gospodarsko izkoriščani in politično preganjani.

Odpor proti tej srbijski centralistični diktaturi je bil 1932, leta zahtevno izražen v tako imenovanih "Slovenskih punktaciah". Dalje je izrazilo slovensko pot ubirala tudi velika večina slovenske dijaške mladine, organizirana v Slovenski dijaški zvezi, ki je na Slomškovem grobu slovensko prisegla zvestobo slovenski misli in slovenskemu narodu.

Krvava vihra druge svetovne vojne je zasedala v vrstah uradnih slovenskih političnih krogih

preplah, neodločnost in kratkovidno, oportunistično zadržanje. Vse slovenske politične stranke (SLS, oz. JRZ., JNS, in JSS.) so se zunanje politično zadovoljevale s kratkovidno narodno politično postavko, brez vsake stvarne podlage, namreč, "da je naša vlada v Londonu"; v domovini pa da je treba le "reševati, kar se rešiti da!"

V ta politični oportunitizem, skrajno nejasnost in neodločnost, je po vrtni iz Crne gore posegel profesor dr. Lambert Ehrlich, poznan kot neustrašen branilec slovenskih zahtev, že na pariški mirovni konferenci po prvi svetovni vojni, ko je 4. maja 1941, leta, skoraj dobra dva meseca pred nastopom po komunistični partiji kontrolirane in ustrahovane O. F., predlagal merodajnim slovenskim političnim predstavnikom takovsko ustanovitev podtalne slovenske narodne vlade za uspešno koordiniranje vseslovenske volje doma pod trojno okupacijo in hkrati z nalogo temeljito pripraviti ugodne pogoje za končno osvoboditev slovenskega narodnega ozemlja v svobodni slovenski državi na strani zvezniške zmage.

Ta ideja "Visvrskega slovenska", ki jo je v kritičnih dneh slovenskega narodnega življenja že v začetku trojne okupacije podal pok. profesor L. Ehrlich, je izraz slovenske narodne samobitnosti, sen stoletja dolgega zavestnega slovenskega prizadevanja po svobodi in narodni neodvisnosti, ki išče uresničenje v samoodločbi naroda v lastni državi, ki bo Slovincem služila kot neobhodno potrebno sredstvo za nemoteno narodno-kulturno, gospodarsko-politično rast in hkrati podana možnost prožnega političnega manevriranja.

Ta "Višarski program" slovenskega naroda ne utesnjuje pač pa mu daje večje možnost izbire za neposredno pogodbeno priključitev tej ali oni meddržavni zvezi, ki bi jo narekoval čas, krajevne prilike in potrebe.

Pokojni profesor dr. L. Ehrlich je, obogaten z izkušnjami dveh svetovnih vojn in v sled nove stvarnosti: razpad kraljeve Jugoslavije, trezno gledal na razvoj dogodkov in bil prepričan, da nove razmere zahtevajo radikalne politične ukrepe, če hočemo slovenskemu narodu ohraniti svobodo, narodno in državno neodvisnost. Profesor Ehrlich, videc in slovenski nevsiljivi državnik, žal, ni našel razumevanja tam, kjer je upal in pričakoval. Razumeli pa so ga slovenski komunisti in videli v njegovem predlaganem političnem programu med Slovenci svojega največjega sovražnika in največje oviro proti izvedbi komunistične revolucije in kasnejše stalinišči diktature. — Prav zato je bil profesor Ehrlich umorjen!

Zgodilo se je, da je potem številčno mala slovenska komunistična partija — po izjavi komunističnega profesorja Alojzija Grbca 1. 1941, na sestanku v Novem mestu samo 375 članov! — slepovdana navodilom Komiterna po 22. juniju 1941, leta, skoraj dva meseca po Ehrlichovem predlogu, in šele po nemškem napadu na Sovjetsko Zvezo, u-metno inscimirala in vsilila že itak preganjenemu in ustrahovanemu slovenskemu narodu še krvavo komunistično revolucijo in s tem svojim protinarodnim, zločinskiim dejanjem prekinila v slovenskem narodnem življenju zakoreninjen zgodovinski demokratični proces.

Uradno slovensko politično vodstvo je še nadalje "reševalo" in se tako oddaljevalo od trpečega slovenskega naroda, ki je zapuščen, brez vodnika, ustrahovan od trojnega okupatorja in krvave komunistične tiranije,

ki je neusmiljeno pobijala vplivne ljudi po Sloveniji, na lastno pobudo, v samoobrambi, prijel za orožje in branil svoje domove, svobodo, vero in stoletno pravdo svojih prednikov. Slovenski domobranci, resnični borci za slovensko narodno svobodo, ponosni zmagovalci na bojnih poljanah, pa so izgubili bitko na mednarodni politični pozornici.

Namesto po profesorju Ehrlichu predlagane podtalne slovenske vlade, pa je po 22. juniju 1941, leta začela ustrahovati slovenski narod po komunistih vodena in kontrolirana O. F., ki je izkoristila trojno okupacijo, zmedo, ali kakor je Tito označil, za komuniste "ugodno situacijo" in pobila na stotine nedolžnih žrtev že med revolucijo, po končani vojni pa množico pomorila zvičajno vrnjene, razorožene slovenske domobrancelce.

Slovinci smo po drugi svetovni vojni, po tolikem trpljenju in tolikim nedolžnimi žrtvami upravičeno pričakovali osvoboditve, svobodo in združitev slovenskega narodnega ozemlja v lastni državi Sloveniji. Slovenski narod je prevaran zaman pričakoval svobodo. — Partijsko vodena in do skrajnosti kontrolirana O. F. je pahnila slovenski narod v duhovno in snovno suženjstvo, kateremu v vsej slovenski narodni zgodovini ni primere.

Z uvedbo stalinišči diktature nad slovenskim narodom, so slovenski komunisti načrtno izvedli "zadnjo etapo" krvave komunistične revolucije.

Narodom se redko dané prilike, v katerih si uredi in izboljšajo pogoje za uspešno or-

gansko narodovo rast in vsestranski razmah.

Slovinci smo v svoji ozko-srčnosti, kratkovidnosti in navivnosti nespametno prezrli obe zgodovinski prelomnici.

Po prvi svetovni vojni Slovenci nismo uspeli zaradi nesoglasja, neodločnosti in ozkega, skupinskega gledanja odgovornih ljudi, ki se v bistvenih vprašanjih kot so narod, slovenska država, svoboda, zedinjenje slovenskega ozemlja, demokratični proces, niso mogli zediniti! Za to nepolitično, nedemokratiško, protinarodno ravnanje, je moral plačati slovenski narod sam.

Po drugi svetovni vojni pa nam je komunistična diktatura preprečila, da bi Slovenci uresničili upravičene stoletne narodne težnje in zahteve. Namesto svobode smo za plačilo tisoče vojnih žrtev bili pahneni v tiranijo krutega komunističnega suženjstva.

Upam, da bomo v bodoče s predhodno temeljito pripravo in požrtvovalnim delom nas vseh, ko se nam bo zopet nudila ugodna prilika, znali ubrati pravo pot, ki nas bo pripeljala do resničnega osvobodjenja, resnične svobode, kjer bodo demokratični proces, medsebojna strpnost, spoštovanje, razumevanje in dostojanstvo človeka uravnavali in vodili naše zasebno in javno življenje.

V tej luči osvetljeno praznovanje 29. oktobra nas znova pozici, spodbudi in opogumi, da še z večjo vnemo in ljubeznije nadaljujemo pred davnimi leti započete borbo za svobodo in zedinjenje slovenskega naroda v lastni državi — Sloveniji.

Luka Dolenc

Tito v drugačni luči

Danajski Kurir je objavil v nedeljski izdaji 31. julija v oddelku PANORAMA poročilo o knjigi Mišovana Djilasa "Vojni čas" pod naslovom: TITO: S KRAVO IN LJUBICO ... ter podnaslovom "Novi Djilasovi spomini razbujajo legende o jugoslovanskem šefu države, Nemška izdaja je naslovljena "Kriegszeit" (Vojna doba), toda medtem je izšla tudi že angleška izdaja pod naslovom "Wartimes".

Poročilo vsebuje nekaj odstavkov iz knjige, ki ne kažejo Tita v preveč junjski vlogi. Ko se je ločil od svoje žene Herte Has v Zagrebu, da bi se posvetil "višjim ciljem", je ženo kmalu nadomestil z Davorjanko Pannonič, ki so jo poznali pod partizanskim imenom Zdenka. Za Tita in Zdenko so morali vojaški vedno vleči s seboj kravo, da sta imela sveže mleko. Ko so nekdo morali zaklati kravo, da so nasitili lačne partizane, se je Tito tako razburil, da je hotel degradirati odgovorne osebe. Potolajil se je šele, ko so nekje iztaknili nadomestno kravo. Imel je tudi posebno kuharico in si je znal preskrbeti izdatno hrano, da se je že med vojno zredil.

Djilas tudi ni ocenil visoko Titovega vojaškega talenta. Trdi, da niti ni znal brati vojaških kart. Tudi je zagrešil več velikih strateških napak, toda odgovornost zanj je pozneje naprtil drugim. Ko je nalotel Tito v spremstvu nekega britanskega zveznega častnika na skupino pobitih četnikov, ki so imeli s puškimi kopiti razbite glave, je Tito po Djilasovih zapiskih rekel: "Mar ne bi mogli tega opraviti kje drugje???"

Po Djilasovih spominih je bilo Tito bolj pri srcu prizadevanje za absolutno nadvlado komunistima v Jugoslaviji kot pa borba proti Nemcem. Po njegovem mnenju so bili na poti takega popolnega prevzema oblasti predvsem Angleži. Že leta 1942 so navezali partizani zveze z Nemci. Zvezo je vzdrževal nemški častnik Hans Ott. 26. III. 1943 je poslal Tito svoje ozke sodelavce v Zagreb. Bili so pripravljeni boriti se proti Angležem, če bi ti ovirali prevzem polne oblasti. Tito je tudi poslal svojega zapornika Velebita v Slavonijo, da bi zavrli bojevanje ob železniški prog. Kljub Titovim poizkusom približevanja Nemcem se je načrt izjalovil, ker je bilo Hitlerjevo načelo, da se ne pogaja z uporniki.

TITO NE ODNEHA

V torek, 27. septembra so priredili v Zagrebu obširno proslavo 40-letnice ustanovitve KP Hrvatske (1. 1937). Ustanovljena je bila kmalu za slovensko KP. Obe pa sta bili samo pesek v oči slovenske in hrvatske javnosti, samo taktično poteza, da bi pridobili komunistu podporo nacionalno oziroma nacionalistično orientirane politične plasti in mladine pri slovenskem in hrvaškem narodu, kajti KPJ je ostala še naprej enotna in popolnoma centralizirana organizacija. Na proslavi v Zagrebu je Tito tudi izjavil, da se čuti še močnega in da bo zato "z vso močjo" nadaljeval svoje delovanje za "bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov" in za "gibanje nevrščenih držav" v svetu.

DVA NOVA KANADSKA VARČEVALNA BONDA

DOBRA IZBIRA

Letos nudijo "Canada Savings Bonds" izbiro. Obstojajo kot vedno "Regular Interest Bond", ki plačujejo vsako leto obresti. Novi pa so "Compound Interest Bond", ki avtomatično ponovno investirajo vaše obresti, kar pomeni, da služijo obresti na vaše obresti.

VARNI, TAKOJ VNOVČLJIVI

Obojni bondi obdržijo važne prvine, ki so pomagali "Canada Savings Bonds", da so postali priljubljene investicije za milijone Kanadčanov v zadnjih 31 letih. So varne in zagotovljene naložbe. Vnočite jih kadarkoli to želite. Zaslužijo pa tudi leto za leto - dobre obresti.

Nosijo datum 1. novembra 1977. In nudijo povprečne letne obresti po 8.06%, če jih držite do dozoritve 1986. leta. Vsak nov bond začne s 7% obrestmi v prvem letu in zaslužijo v naslednjih letih po 8.25% vsako leto.

REGULAR INTEREST BOND

Če želite redni letni dohodek od vaše naložbe, vam bodo ugajali "Regular Interest Bond", ki avtomatično plačajo obresti vsako leto 1. novembra. Na razpolago vam je dano in lahko dobite obresti plačane s čekom, ali pa vam lahko obresti vložijo v vaš prihranjevalni čekovni račun. Ta slednji način je dodatna ugodnost in uslužnost za vas.

Regular Interest Bond lahko kupite za denar v vaši banki ali pa jih lahko naložite v višinah kot so \$300.—, \$500.—, \$1.000.— in \$5.000.—.

COMPOUND INTEREST BOND

Če iščete rast vaših prihrankov, ali naložbe za bodočnost, ali pokojninski fond, si boste gotovo izbrali nove "Compound Interest Bond". Po prvem letu boste zaslužili procenente na vaše procenente po letnem ključu 8.06%. Proceniti v teh bondih se nabirajo in so izplačljivi, ko jih vnočite ali ob dozoritvi.

Ti vidite, kako vrednost \$100.— bonda raste:

1. Nov.	Vrednost	1 Nov.	Vrednost
1978	\$107.00	1983	\$158.78
1979	\$115.81	1984	\$171.77
1980	\$125.34	1985	\$185.81
1981	\$135.63	1986	\$200.97
1982	\$146.76		

"Compound Interest Bond" lahko kupite za denar ali s pomočjo mesečnega načrta prihranjevanje ("Monthly Savings Plan") v vaši banki ali v podjetju za investicije. Na razpolago so v višinah po \$100.—, \$300.—, \$500.—, \$1.000.— in \$5.000.—.

Kot lahko vidite, vam "Canada Savings Bonds" nudijo dobro izbira — Regular Interest Bond in "Compound Interest Bond".

Obojni so novi in v prodaji sedaj ter si jih lahko nabavite do višine \$15.000.—. Pri-krojeni so bili prav posebno za vaše potrebe doseči vaš cilj štednje. Izberite s enega, ki bo pravi za vas.

8.06%

Povprečne letne obresti do dozoritve.

DOBRA IZBIRA ZLOŽENE OBRESTI IN NAVADNE OBRESTI

SOME THOUGHTS ON THE ROLE OF MULTICULTURALISM AND NATIONAL UNITY

PETER CEKUTA

As we read the history of our nation, and as we who are now members within the impact of the historical development of the Canadian nationhood, some form of grass roots expressions must be taken into consideration, by those who form the leadership of our nation, be they on the Provincial, Federal or even on Municipal level. For a year now, since November 15, 1976, the major factor which has surfaced across this nation was the facing of the issue of national unity, nad coming to grips with this new situation, as a result of the election of a PQ Government in Quebec.

The PQ question that really seems to surface under the present historical circumstances is, whether the debate on national unity is really necessary. This country's unity has always been the purpose from the Confederation on and the purpose of every Parliament, Federal or Provincial. However, the causes of the current unity debate are arriving from far deeper concerns than the actual nationalistic fever. These being economic and constitutional.

Basically, what we must reaffirm is in our belief, that our Federal system of Government can be the answer to the strength and unity of this nation providing some constitutional powers are redistributed back to the provinces. However, we must not bypass that it is our Federal system of government that can be the means to provide the necessary economic and cultural justice of Canadians. The economic and cultural feelings must also be rejuvenated and must stem directly from the grass roots of this nation. These grass roots villages and farms where most of the Canadians speak from. I feel the primary source of our present crisis is not really constitutional, but rather stems primarily from failure of our political leaders to meet the necessary economic and cultural needs of all Canadians. In Quebec particularly, the crisis does not come from the minority of Quebecers who are committed to the so called "independence" for its own sake, but from the failure to meet the necessary economic (and to some extent cultural) requirements of the large number who want to remain in Canada.

Some common expressions being served to the nation are "that the main reason why Quebec is aiming to separate is that they see Canada as a nation without any guts . . . a Canada that is subservient to British rule . . . swamped by the USA. Our universities are staffed by Americans. Our T.V. programs come from the USA and we have to consider our foreign investments. So why we expect French Canadians to want to stay within this corpse of a nation?"

There is some danger when the economics has an impact on nationalism. Nevertheless, we cannot bypass the bread and butter issues which affect those who make or break our nation. Make people happy, give them jobs, give them the opportunity to develop within the scope of their families, to develop their cultural expressions, and the opportunity for national unity would again be coherent.

Instead of reacting negatively to the positive and healthy aspects of Quebec's arising of nationalism (and to legitimate expressions of discontent within other parts of this country, this nation must come to grips with the serious tensions and strains of the root of our national uni-

Posebni razstavi kanadskega Muzeja človeka v Ottawi

Po sedemletni pripravi sodelavec Narodnega muzeja človeka v Ottawi so odprli dve razstavi v četrtem nadstropju poslopja muzeja v Ottawi.

Prva razstava je naslovljena "Slehnikova dediščina". V njej je prikazano, kako uporablja Slehnik naravne vire (hrano, toploto, stanovanje), kako ureja čas in okolje (šege, ljudski običaji in verovanja), preživlja čas (petje, kiparjenje, pripovedovanje zgodb) ter premaguje čas "da bi živel srečno za večno". Razstava bo prikazala, kako so živeli, delali, se bavali ter molili Kanadčani v preteklosti. Vse je prikazano na način, da se bodo obiskovalci zavedli, da je nekaj te zgodovine v življenju vsakogar izmed njih. Razstava uporablja najrazličnejšo tehniko: modele, izvirne predmete, filme, karikature, slikanice, fotografije, slike in celo električne igre, ki bodo na razpolago obiskovalcem. "Nekaj oralov snega" je naslov druge razstave. Ta prikazuje delo, ki so ga doprinesli današnji Kanadi izseljenci iz vseh mogočih dežel. Razstava prikaže med drugim kuhinjo iz

ty crisis. The real problems which are facing Canadians today are massive unemployment and declining living standards. This would be the first step in any honest efforts at rebuilding a common sense of nationhood and a common sense of belonging. All one has to do is to look at the development of the cultural aspect in any Canadian community. As a result of depressing economic climate, discontent is not only being created on a subject of a national unity, for those who care, but discontent is also being created through small cultural expressions be they in community symphony orchestras, theatres, craft guilds, etc. or be they the presentations of the multicultural impacts on the community. These, too, are now suffering because of economic implications due to lack of funds or lack of necessary public support of these vital cultural expressions which contribute to the overall Canadian identity.

If we seriously look at the economic instability of our nation, then we can seriously con-

Kanadski zadrugarji pomagajo

Kanadski zadrugarji so bili že dolgo zelo aktivni v pomoči deželam razvoja, katerim so pomagali ustanovljati ter voditi vseh vrst zadrug, da bi s pomočjo njih izboljšali gmetni položaj poedincev, pa tudi okrepili gospodarsko neodvisnost na novo ustanovljenih držav. Ko je začela tudi kanadska vlada v večji meri podpirati dežele v razvoju, je postala očitna potreba po večjim sodelovanju. V ta namen so ustanovili posebni posvetovalni odbor, v katerem so zastopani predstavniki kanadske vladne organizacije za mednarodno pomoč CIDA, Zadruga zveza Kanade (angleškega dela) ter predstavniške organizacije zadrugarjev v Quebecu du Conseil de la Cooperation du Quebec. Obe zadrugi organizaciji imata tudi posebni orga-

Saskatchewan med depresijo, rudnik iz Glace Bay-a (Nova Škotska), sprejemnik plutokrata, priseljencev kovčec z vsebino, model cestne železnice v Montrealu, nagrobni spomenik delavskega voditelja "Ginger" Goodwina ter peč, kot so jo izdelovali v 18. st. v Trois Rivieres (Quebec).

sider the problems of the Canadian unity. Cultural expressions within a nation including multicultural, will be positively looked upon, when there is a feeling of belonging and a feeling that citizens are accepting the expressions of Canadian Unity issues without any strong restraints and pessimistic outlooks on their economic stability. We must also intensify our efforts of trying to understand each other as a people.

When unemployment and economic uncertainties are created within any nation, the first groups that suffer are those creating cultural feelings and the developments of those expressions which contribute to the community well being and the community spirit. The grass roots of national spirit are first of all found within our communities. Once this spirit is broken the overall feeling of citizenship is destroyed. Unless we have good participatory citizenship we cannot have good community unity. Unless we have a strong economic base, we cannot have a constructive expression on Canadian unity.

nizaciji, ki skušata zbirati prispevke od zadrugarjev za te namene. Vsi prispevki, ki jih naberejo zadrugarji, so podvojeni s prispevki CIDA, tako do dobe zadrug v deželah razvoja dejansko dvojno vsoto, ki jo zberejo zadrugarji. Razen tega veljajo ti prispevki za dobrodelne izdatke in jih je dovoljeno odtegniti od

davka zavezanih dohodkov pri plačilu dohodninskega davka. Poleg denarja podpirajo zadrugarji dežele v razvoju tudi s svojim osebjem, ki ga večkrat posodijo za določeno dobo. Tudi več upokojenih zadrugarjev, ki so še pri dobrem zdravju, preživi več let v deželah razvoja in pomaga razvijati tankajšne združenstvo.

SLOVENSTVO

NA ZBOROVANJU . . .

(Nadaljevanje s 5. strani) kratek občni zbor Društva za slovenske štadije. Prof. Lado Lenček je bil izvoljen za predsednika za še nadaljna tri leta, za novega odbornika pa je bil izvoljen prof. Derbyshire. Predavanj se so udeležovali

tudi Slovenci iz Washingtona. Poleg uveljavljanja znanstvenega dela znanstvenikov slovenskega rodu v Severni Ameriki na akademskem področju nudijo te konvencije tudi priliko za družabno povezavo po celem kontinentu razkropljenih slovenskih znanstvenih delavcev.

"SLIŠIM, DA SO NEKE SPREMEMBE KAR SE TIČE BREZPOSELNEGA ZAVAROVANJA [Unemployment Insurance] Ka je na temu?"

Novi zakon je povzročil spremembe v nekaterih glavnih pravih U. I. programa.

Pravila, ki določajo kdo je upravičen in način plačevanja so v glavnem izboljšana. Sedaj se z večjo točnostjo nanašajo na stanje zaposlitve v kraju kjer prosiatelj živi.

Parlament je odločil, da bodo ljudje, ki živijo v krajih visoke brezposelnosti, dobili pravico do gotovih prednosti, ki ne bodo na razpolago tistim, ki živijo v krajih kjer so večje možnosti zaposlenja.

"Na splošno, to je prav in dobro. Vendar, kakšen pomen ima vse to za človeka, ki je pravkar izgubil delo?"

Cetrtega decembra se bodo pogoji upravičenja spremenili.

V krajih nizke brezposelnosti bodo prosiitelji morali dokazati, da so imeli zavarovano zaposlenje najmanj 14 tednov predno se lahko pripravijo za brezposelno zavarovalnino. To velja za kraje, kjer je lažje dobiti in obdržati delo.

V nekaterih področjih visoke brezposelnosti bodo prosiitelji rabili manj, celo ne več kod 10 tednov za upravičenje prejemanja zavarovalnice.

Vsekakor pa do 4. decembra pogoji upravičenja ostanejo kod do sedaj, to je 8 tednov ne glede na to kje živite.

"A bodo vse to imelo upliv na čakalno dobo?"

Ne, osnovna čakalna doba teh dveh tednov ostane povsod ista.

Ravno ta ostanejo nespremenjene določbe glede dobe čakanja v slučajih kjer je prosilec zapustil delo brez veljavnega razloga, ali je bil odpuščen od dela radi slabega vedenja. V takem slučaju bo prosilec moral čakati celo 8 tednov predno bo začel dobivati zavarovalna plačila.

"In, za koliko časa lahko prejmete zavarovalnino?"

Do sedaj je bilo največ 51 tednov. Od sedaj je pa 50 tednov.

Od 11. septembra prosičevo upravičenje zavisi tudi od mere brezposelnosti v njegovi ali njeni pokrajini.

Kanada je sedaj razdeljena na 16 ekonomskih področij za določevanje mere brezposelnosti. Kasneje, v letu 1978, se bo to izboljšalo in bo 54 področij vzeto v poštev za merjenje krajevnih zaposlitvenih pogojev.

"A se bo še vedno ista vsota denarja dobila?"
Brez dvoma. Mera zavarovalnih plačil je dve tretini našega povprečnega tedenskega zavarovanega zasluzka.

Maksimum je \$147.— manj taksa.

"Kaj pa kar se tiče materinskih, bolniških in 65 let starostnih podpor. A so tudi tam kake spremembe?"

Bolniške podpore so se plačale samo do dobo prvih 39 tednov. Sedaj se bodo pa plačale kadarkoli v celi zavarovani dobi.

Materinske 15-tedne podpore in posebne enokratne podpore (enake trem tednom podpore) pri starosti 65 let, ostanejo iste.

Plačevanje premij ostane sorazmerno isto, in zavarovanje se nadaljuje za iste vrste zaposlenja.

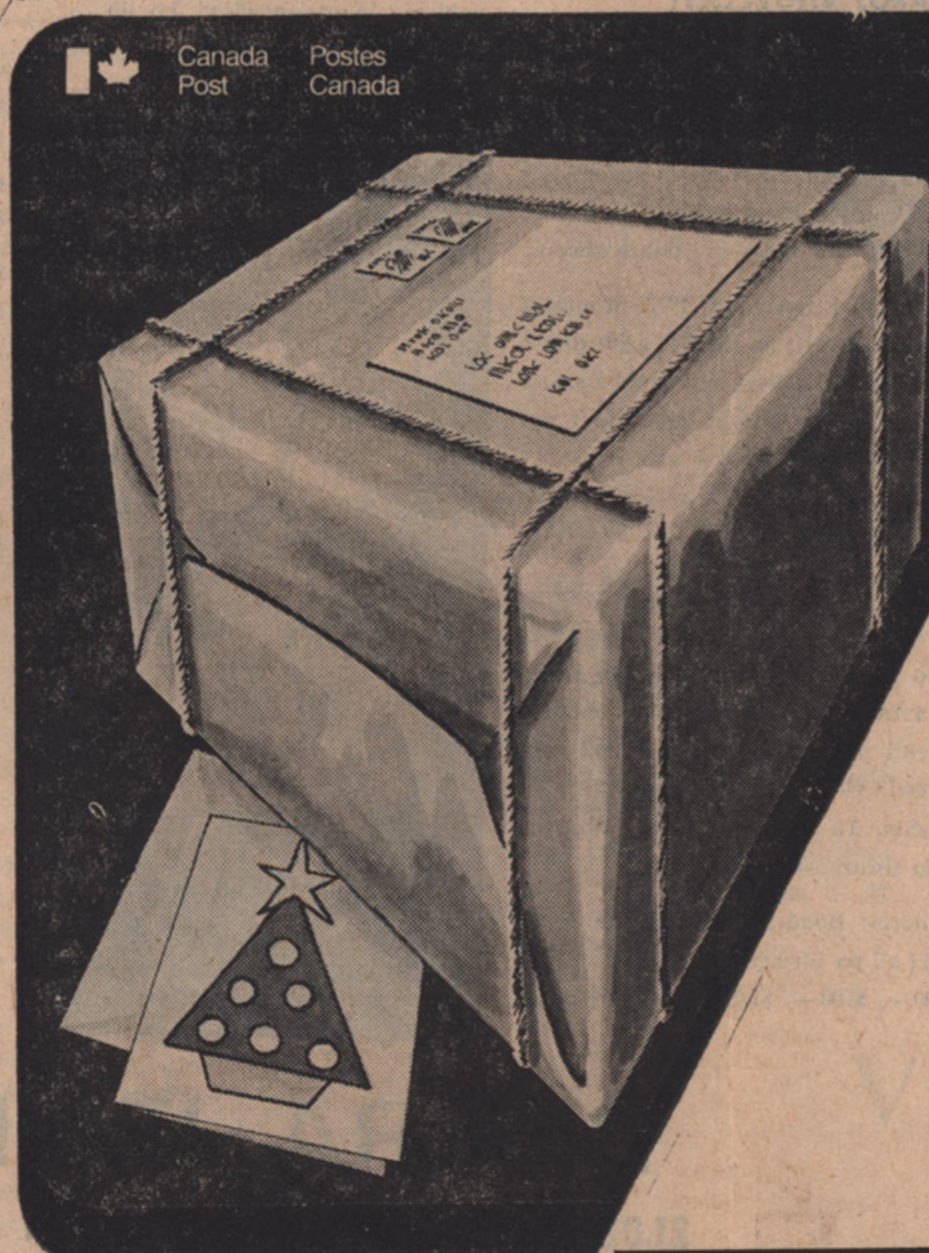
"A se še vedno pri istem U. I. uradu prijavim?"

Ja. Glede tega ni nobene spremembe dokler se U. I. uradi in Canada Manpower Centri ne združijo v enem uradu.

Komisija za Brezposelno Zavarovanje (Unemployment Insurance Commission) in Ministrstvo za Delo in Imigracijo (Department of Manpower and Immigration) sta sedaj združena pod imenom Kanadska Komisija za Zaposlenje in Imigracijo (Canada Employment and Immigration Commission). Se nekaj časa boste videli naše krajevne urade imenovane Unemployment Insurance Offices in Canada Manpower Centres. Kjer se pa skupaj in v istem poslopu nahajajo, se bodo pa imenovali: Canada Employment Centres.

DELAMO Z LJUDMI, KI HOČEJO DELATI

Employment and Immigration Canada / Emploi et Immigration Canada
Bud Cullen Minister / Bud Cullen Ministre

ZA TA BOŽIČ STORI VSE, DA BO ZAVOJ PRISPTEL PRAVOČASNO

Ne razočaraj svojih sorodnikov in prijateljev preko morja. Stori vse, da bodo zavijki varno zaviti in dobro zvezani. Napiši naslov čitljivo in to vsaj na dveh straneh zavoja. Pravgotovo ne pozabi pripisati "Postal Code" pod vaš povratni naslov. Na tvojem poštnem uradu poižvedi za pravilno frankiranje. In, odpošlji vse kmalu!

Zadnji termini za oddajo prekomorske pošte:

Država	Pisma in zalepljene karte	Tiskanice, odprte karte po zračni pošti	Zavijki po zračni pošti	Zavijki po navadni pošti
SLOVENIJA	8. DECEMBER	8. DECEMBER	2. DECEMBER	
JUGOSLAVIJA				

Zadnji dan za voščila v Kanadi je: 13. DEC. (izven kraja) 17. DEC. (v kraju)